

TC
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK VE CAM TASARIMI ANASANAT DALI

Yüksek Lisans Tezi

**DÜŞ, BELLEK VE GERÇEKÜSTÜCÜ YORUMLARIN PARALELİNDE
RÜYAYA DAİR İMGELERİN SERAMİK SANATINDA KULLANIMI**

Hazırlayan

Dilber SAYARER

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇALIŞKAN GÜNEŞ

İzmir/2019

TC
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SERAMİK VE CAM TASARIMI ANASANAT DALI

Yüksek Lisans Tezi

**DÜŞ, BELLEK VE GERÇEKÜSTÜCÜ YORUMLARIN PARALELİNDE
RÜYAYA DAİR İMGELERİN SERAMİK SANATINDA KULLANIMI**

Hazırlayan

Dilber SAYARER

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇALIŞKAN GÜNEŞ

İzmir/2019

YEMİN METNİ

"Yüksek Lisans Tezi" olarak sunduğum "Düş, Bellek ve Gerçeküstücü Yorumların Paralelinde Rüyaya Dair İmgelerin Seramik Sanatında Kullanımı" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

28 / 06 / 2019

Adı SOYADI

Dilber SAYARER

İmza

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün 04 / 07 / 2019 tarih ve 16 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği' nin maddesine göre Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı öğrencisi Dilber SAYARER 'in Düş, Bellek ve Gerçeküstücü Yorumların Paralelinde Rüyaya Dair İmgelerin Seramik Sanatında Kullanımı konulu tezi incelenmiş ve aday 22 / 06 / 2019 tarihinde, saat 09:00'da Jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anasanat dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

Dr. Öğr. Üyesi Pınar Gökçe Güneş

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Dilek Öner

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Ali Temel Köse

ÖZET

(Düş) Rüya; uyku esnasında görülen bir takım olaylara verilen, Arapça "rü'yâ" kökünden düş görmek anlamına gelen bir kelimedir. Rüya; uyku sırasında zihinde ortaya çıkan ve bir kısmı belleğe kaydedilen ruhsal olaylardır. Uyku sırasında canlı, çarpıcı, görsel ve işitsel varsanımlarla ortaya çıkan yaşantıdır.

Bu tez çalışmasının konusunu, (düş) rüya kavramı, bellek, rüya türleri, rüyaların yorumlanması, rüya ve gerçeküstücülük, bilinçaltı gibi kavramlar oluşturmaktadır. Düş, bellek ve gerçeküstücü yorumların paralelinde kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar doğrultusunda bilinçaltının oluşturduğu etkilerle gerçeküstü çalışmalar yapmış olan sanatçıların eserleri incelenmiştir. Çalışmada son olarak rüyaların bilinç altında oluşturduğu etkilerle şekillendirilen özgün seramik formlara yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Rüya, Bilinçaltı, Gerçeküstü, Tabirname, Sürrealizm.

ABSTRACT

Dream(reverie) is a word that given to a number of events seen during sleep and roots from the Arabic word "rü, ya" which means having a vision . Dream is a spiritual event that arises in the mind during sleep and some of it is recorded in memory.

The subject of this thesis consists of concept of dream, memory, types of dreams, dream analysis, surrealism, subconscious. Extensive researches have been made about dream, memory and surrealism. The work of artists who have done surrealistic works with the effect of the subconscious mind have been examined. Finally, in this study, original ceramic forms shaped by the subconscious effects created by dreams are given place.

Key Words: Dream, Subconscious, Surrealism, Dream Interpretation.

ÖNSÖZ

Düş, bellek, gerçeküstücü kavramlarına getirilen yorumların incelenip, rüyaya dair bu imgeleri seramik sanatında kullanarak özgün eserlerin ortaya konması araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın oluşturulmasında, beni öğrenciliğine kabul eden, çalışmam boyunca bana yol gösteren, engin bilgi birikimi, yapıcı eleştirileri, güler yüzüyle, sabrı ve desteğiyle her zaman yanımda olduğu için başta saygıdeğer tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÇALIŞKAN GÜNEŞ'e, öğrenciliğim boyunca bana sağlamış oldukları imkanlar ve verdikleri bilgiler doğrultusunda bölüm başkanım Prof. Halil YOLERİ ve tüm bölüm Hocalarıma, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, seramik sanatını çok sevdiğimi bilen ve seramik çalışmalarımın daha verimli olması için, gündelik hayatımda, tez aşamasında, ihtiyaç duyduğum tüm anlarda yardımlarını esirgemeyen, sağladıkları maddi manevi destekle, sabırla ve anlayışla, bana olan inanç ve güvenleri için ailelerime, biricik eşim Hamit SAYARER'e, yardımını esirgemeyen Dr. Ceren SAYARER'e ve seramik çalışmalarımı fotoğraflayan Yönetmen Bahtiyar Poyraz AŞAN'a yürekten teşekkür ederim.

Dilber SAYARER

İÇİNDEKİLER

Düş, Bellek, Gerçeküstücü Yorumların Paralelinde Rüyaya Dair İmgelerin Seramik Sanatında Kullanımı

Sayfa No

KAPAK.....	i
YEMİN METNİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

RÜYA (DÜŞ) KAVRAMI

1.1. Rüyanın Sözlük ve Kavramsal Anlamı.....	3
1.2. Rüyanın Psikolojik Anlamı.....	4
1.3. Birey ve Uyku.....	4
1.4. Rüyanın Uyanık Olma Durumuyla Olan İlişkisi.....	5

1.5. Bellek ve Zihin.....	6
1.5.1. Bilinç.....	7
1.5.2. Bilinçaltı (Bilinç Öncesi).....	7
1.5.3. Bilinçdışı.....	9
1.5.4. Bilinç ve Bilinçaltı Arasındaki Farklar.....	9
1.6. Rüyalar ve Unutma Süreci.....	10
1.7. Rüya Malzemesi ve Rüyadaki Hafıza.....	12
1.8. Rüya Uyarımları ve Rüya Kaynakları.....	12
1.8.1. Harici Duyusal Uyarımlar.....	12
1.8.2. İçsel (Öznel) Duyusal Uyarımlar.....	13
1.8.3. İçsel, Organik ve Bedensel Uyarım.....	14
1.8.4. Psişik Uyarım Kaynakları.....	15
1.9. Rüya Türleri.....	15
1.9.1. Fizyolojik Kökenli Rüyalar.....	15
1.9.2. Psişik Kökenli (Ruhsal) Rüyalar.....	16
1.9.3. Haberci ve Eğitici Rüyalar.....	16
1.9.4. Kolektif Tesir Rüyaları.....	16
1.9.5. Tipik Rüyalar.....	17
1.9.6. Halüsinatif Rüyalar.....	17
1.9.8. Telepatik Rüyalar.....	17

1.10. Rüya yorumlama ve Semboller.....	17
--	----

2. BÖLÜM

GERÇEKÜSTÜCÜLÜK (SÜRREALİZM)

2.1. Gerçeküstücülük.....	21
2.2. Gerçeküstücülük Akımında Düş ve Belleğin Önemi	22
2.3. Rüyaya Dair İmgelerin (Düş, Bellek, Gerçeküstücülük) Seramik Sanatı İle İlişkisi.....	23
2.4. Rüyaya Dair İmgeleri Sürrealist Yaklaşımla Ele Alan Sanatçılardan Örnekler.....	24
2.4.1. Bernard Francisco	24
2.4.2. Johnson Tsang.....	28
2.4.3. Joan Miro Ferra.....	30
2.4.4. Sergei Isupo.....	33
2.4.5. Salvador Dali.....	35
2.4.6. Zdzislaw Beksinski.....	37

3. BÖLÜM

RÜYA KAVRAMI VE SERAMİK YORUMLAMALAR

3.1. "Kıyamet Kopması".....	39
SONUÇ.....	57
TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	58

KAYNAKÇA.....	60
----------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Sayfa No

Fotoğraf 1 Francisco Brennard.....	24
Fotoğraf 2 Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası.....	25
Fotoğraf 3 Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası.....	26
Fotoğraf 4 Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası.....	27
Fotoğraf 5 Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası.....	27
Fotoğraf 6 Johnson Tsang ve Eserleri.....	28
Fotoğraf 7 Johnson Tsang, "Inner Child"	29
Fotoğraf 8 Johnson Tsang, "Lucid Dreams" ve "Inner Child".....	29
Fotoğraf 9 Johnson Tsang, "Lucid Dreams" ve "Inner Child".....	30
Fotoğraf 10 Joan Miro Ferra.....	30
Fotoğraf 11 Joan Miro Ferra, "Wall of the Moon and Wall of the Sun", Adlı Seramik Üzerine Yaptığı Duvar Resmi.....	30
Fotoğraf 12 Joan Miro Ferra, Seramik Vazo.....	31
Fotoğraf 13 Joan Miro Ferra, Seramik Vazo.....	32
Fotoğraf 14 Sergei Isupo.....	33

Fotoğraf 15 Sergei Isupo, "Humanimals" Serisi.....	34
Fotoğraf 16 Sergei Isupo, "Humanimals" Serisi.....	34
Fotoğraf 17 Salvador Dali.....	35
Fotoğraf 18 Salvador Dali, Belleğin Azmi, Belleğin Sürekliliği.....	36
Fotoğraf 19 Salvador Dali, Yeni İnsanın Doğuşunu İzleyen Jeopolitik Çocuk.....	37
Fotoğraf 20 Zdzislaw Beksinski.....	37
Fotoğraf 21 Zdzislaw Beksinski'nin Sürrealist Tarzda Çalışması.....	38
Fotoğraf 22 Zdzislaw Beksinski'nin Sürrealist Tarzda Çalışması.....	38
Fotoğraf 23 Dehşet.....	41
Fotoğraf 24 Dehşet.....	42
Fotoğraf 25 Dehşet.....	43
Fotoğraf 26 Kaçış.....	44
Fotoğraf 27 Kaçış.....	44
Fotoğraf 28 Kaçış.....	45
Fotoğraf 29 Sağır.....	46
Fotoğraf 30 Sağır	46
Fotoğraf 31 Yaşam.....	47
Fotoğraf 32 Yaşam.....	48
Fotoğraf 33 Kayıp.....	49
Fotoğraf 34 Kayıp.....	49

Fotoğraf 35 Kayıp.....	50
Fotoğraf 36 Kayıp.....	50
Fotoğraf 37 Hane.....	51
Fotoğraf 38 Hane.....	52
Fotoğraf 39 Hane.....	52
Fotoğraf 40 Sığınak.....	53
Fotoğraf 41 Sığınak.....	54
Fotoğraf 42 Saldırı.....	55
Fotoğraf 43 Saldırı.....	55
Fotoğraf 44 Saldırı.....	56
Fotoğraf 45 Saldırı.....	56

KISALTMALAR

M.Ö. : Milattan önce

M.S. : Milattan sonra

TDK. : Türk Dil Kurumu

Prof. : Profesör

Doç. : Doçent

Dr. : Doktor

Web. : Web Sayfası

Öğr. : Öğretim

yy. : Yüzyıl

Hz. : Hazreti

GİRİŞ

Rüya; kişinin bilinci ve iradesi dışında oluşan, uyku sırasında görülen olay ve olgulardır. Freud yaşadığımız dünyanın, bilinçsiz arzuların açığa vurulmamış eğilimlerin dünyası olduğunu ve insanın ancak bunları çözdüğünde kendi bilincine varabileceğini anlatır. (Düş) Rüya ise bu çözümün yapılabileceği en verimli alandır. Uyanıklık kadar rüya da gerçeğin dile getirilme biçimlerinden biridir.

Bilinçlilik durumu içinde bulunan ilişkiler nedeniyle dış dünyayı algılamak ve onu tanımaktır. Bilincin doğru kabul edip, inandığı her şeyi bilinçaltı da kabul eder ve gerçek kılmaya çalışır. Bilinç ile düşünülür, bu düşünceler daha sonra yaratıcı olan bilinçaltına kaydedilir. Bilinçaltı, duyguların, yaratıcılığın yer aldığı zihindir. Derin bir depo gibi olup, bilinçlenme olasılığı olan düşünceleri de kapsar.

Uyarımların, duyu organlarından uzak tutulamayacağı gibi, organların da uyarımları alabilme yetenekleri devre dışı bırakılamaz. Güçlü uyarımlar esnasında her zaman uyanılabilir. Bu kanıta göre; ruh uyku esnasında dahi, bedenin dışında kalan dünya ile sürekli bir bağlantı içindedir. Uyku esnasında alınan duyu uyarımlar, birer rüya kaynağı konumunda olabilirler. Rüyalara oluşturan kaynaklar oldukça fazla olduğu gibi, bu kaynakların oluşturduğu rüyalar ise rüya türlerini oluşturmuştur.

Freud, rüyaların yorumlanabilmesini sağlayan bir psikoloji tekniğinin mevcut olduğunu kanıtlar. Psikanalizin kurucusu olan Sigmund Freud, psikanaliz yönteminde rüyalardan faydalanmıştır. Klasik çağın halkları tarafından uygulanan rüya yorumunun temelini, en eski çağlarda rastlanan rüya anlayışının izleri teşkil etmektedir.

Klasik çağın halklarına göre rüyalar tanrılardan ve kötü ruhlardan haberler sunuyordu. Rüyalara rüyayı görenler için önemli bir amaca sahipti. Bu amaç geleceği bildirmektir. Haberci rüyalar; duyu ötesi algının değişmiş bilinçlilik durumlarında gerçekleşmesidir. Günümüzde dahi rüyanın kehanet nitelikli ve geleceği tebliğ edici gücü hakkında tartışma da henüz sona ermemiştir. Tabirnameler günümüzde dahi önemini yitirmemiştir.

Olağan ile olağandışını en doğal biçimde birleştiren gerçeküstücülük, hayal gücünün serbestçe dolaşabildiği her alanda kendini göstermiştir. Gerçeküstücülük düşüncesinde amaç, kendini yansıtma, iç dünyanın açılması ve sınırları aşmaktır. 17.yy'da sanatta dışavurumculuğun etkisinin artmasıyla sanat gerçeklikten uzaklaşarak kişinin bilinçaltını ele geçirmiştir. Gerçeküstücüler kişinin bilinçaltı sırlarını incelerken rüya ve fantezilerden yararlanmışlardır (Kahraman, 2015: İİ).

Rüyanın sanata yansımaları, kuşkusuz yüzyıllardan beri süre gelmiştir. Sürrealizm ve rüya arasındaki köprü farklı bir derinliğe sahiptir. İnsanlar için düşlerin, bilinçaltının sırları ve inceliklerini çözebilme, daima merak edilen bir konu olmuştur. Gerçeküstücülüğün ön planda tuttuğu düşler olup, düşler ise insanlığın bu güne kadar merak edip, yorum getirdiği bir konu olmuştur.

Üç bölümden oluşan tezin birinci bölümünde; rüyanın tanımının ne olduğu, rüyaların nasıl oluştuğu, belleğin nasıl çalıştığı, rüyaları oluşturan kaynakların ve rüya türlerinin neler olduğu, rüyaları unutma, rüyaları yorumlama, tabirname, rüyada semboller gibi konular üzerine araştırmalar yapılmıştır.

İkinci bölümde gerçeküstücülük kavramı, gerçeküstücülük akımında düş ve belleğin önemi araştırılarak, rüyaların sanata konu olabilirliliğine değinilmiştir. Bu bölümde son olarak rüya kavramı üzerine sürrealist eserler üreten sanatçılardan örneklere yer verilmiştir. Üçüncü bölüm olan uygulama kısmında ise; düş, bellek, gerçeküstücü kavramlarına yapılan yorumlar doğrultusunda bir rüyanın anlatımı ve kişisel olarak yorumu yapılmıştır.

1. BÖLÜM

RÜYA (DÜŞ) KAVRAMI

1.1. Rüyanın Sözlük ve Kavramsal Anlamı

Rüya; uyku sırasında görülen birtakım olaylara verilen bir kelimedir (Evginer, 2010: 1). Düşler geçmişimiz ile bağlantılı olup, birbiri üzerinde eklenerek, geleceğe dair hayallerimizden ve umutlarımızdan oluşmuş içsel dünya'mızın ifadesidir (Samurçay, 2008: 52).

Bilim insanlarının eserlerinde, sözlük ve ansiklopedilerde, rüyanın tanımları birbirine yakın şekillerde yapıp, bu tanımlarda rüyaların birtakım özelliklerine yer verilmiştir. Sözlüklerde rüya tanımları şu şekildedir; Uyku esnasında görülen şeyler, uyurken zihinde beliren hayaller ve düşünceler şeklinde tanımlanır (Çelepi, 2012: 1).

Dini kavramlar sözlüğü rüya hakkında şöyle bilgi verir: terim olarak (düş) rüya, uykuda görülen şeylerdir, diye tanımlayarak, rüyaların içeriğini ise şu şekilde açıklar: uykuda görülen şeyler, gerçeğe, yaşanılacak olana işaret olabileceği gibi, uyanık iken zihni meşgul eden olaylar, gerçekte olmayan şeyler, kişinin istediği, ancak ulaşamadığı şeyler de olabilir (Çelepi, 2012: 1).

Ezoterik Sözlüğü rüyaları; uykunun rem safhası esnasında oluşan bilinç aktivitesi oldukları şeklinde tanımlar. Uykunun Rem safhası ise, uykuda rüya görmenin söz konusu olduğu dönemdir. Uykunun rem safhası bilinçaltına girilen safhadır. Felsefe sözlüklerinde ise rüyanın; uyku halindeyken zihinde beliren olayları, bilinç ve iradenin birbirlerinden tamamen bağımsız bir biçimde oluşturduğu ruhsal hayaller olarak kabul eder (Çelepi, 2012: 2).

Freud'a göre yaşadığımız dünya, bilinçsiz arzuların, açığa çıkmamış eğilimleridir. İnsan ancak bunları çözdüğünde kendi bilincine varabilir. İşte düş, bu çözümün yapılabildiği en verimli alandır. Çünkü uyanıklık kadar düş de gerçeğin dile getirilme biçimlerinden biridir (Yeşilyurt, 1999: 10).

1.2. Rüyanın Psikolojik Anlamı

"Freud'a göre rüya, uyku sırasındaki zihinsel yaşamdır. Uyanıklık zihinsel yaşamına bazı benzerlikleri olan ama diğer yandan ondan büyük farklarla ayrılan bir şey olduğu tanımı yapmıştır. Rüya kavramına yapılan tanımlamalardan anlaşılmaktadır ki genel anlamda rüya; uyku esnasında zihinden geçen hayal dizisi olmakla beraber, uykunun son bulmasıyla zihinde kalan görüntüler bütünüdür. Psikolojik açıdan düşünüldüğünde rüya, zihinsel yaşam ile beraber uyku sırasında yaşanan, duyguların ve düşüncelerin tamamıdır. Rüya; uyku anında, uyanıklık durumunda yaşanan yaşam tecrübesinin rüyalara dahil olmasıdır. Bir anlamda rüya, insanın bedenlen uykuyu yaşarken zihnen uyanık yaşamın içinde olmasıdır. Bireyin gün içinde yaşayıp biriktirdiklerini uyku sırasında bir şekilde hissederek ve düşünerek uykusuna aktarmasıdır" (Evginer, 2010: 3).

1.3. Birey ve Uyku

"Uyku insanın egolarından kaçma yollarından biridir. İnsanın var olma çabasında içinde bulunduğu durumdan, geleceğin bilinmezliğinden ve yaşamın anlamsızlığından bireyin kaçışıdır. Bu kaçışı, bireyin istemediklerinden yani dış dünyadan kurtulup, kendi içine doğru bir bakış olarak tanımlayabiliriz. Birey, yaşamın anlamını ararken, yaşadığı şeyler onu yorar ve dinlenme, nefes alma ihtiyacı duyar. Bu ihtiyacı aslında sessiz bir yolculuktur. Dinlenme, düşüncelerin düzenlendiği, özümsemiği bir an olan uykudur" (Sayın, 2005: 31).

Uyku, insanın kendisiyle kalıp, dinlenebildiği bir zaman dilimidir. Uyku, kişiyi kimsenin yargılayıp, kurallar koymadığı bir yerdir. Uyku, kişinin rüyalarında kendi düşüncelerinin, hayallerinin rahatça dolaştığı bir ortamdır. İnsanın kendisini tanımak, içindeki gücünü, ve duygularını yüzeye çıkarabilmek için çeşitli yollar birisi de uykudur. Sürrealistlerinde oneirizm dediği yarı uyanık, uyku halidir. Bireyin bütün baskılardan kurtulup rahatça kendi iç dünyasına ulaştığı zaman dilimlerinden (Sayın, 2005: 32). Dr. John Bigelow, uyku konusunda ciddi araştırmalar yapan en önemli araştırmacılardan biridir. Bigelow, uyku sırasında organlarımız ile duyuusal sınırlar

aracılığı ile sürekli etkiler aldığımızı savunmuştur. Bilincimizin sürekli yaşantılarla meşgul olduğunu, bilinçaltının bazen gerçeklerden ve nesnel dünyadan uzaklaşarak iç bilgeliğimiz ile iletişim kurmamızın gerektiğini savunmuştur (Murphy, 2009: 169).

Günlük hayatın gerçeklerinden, karmaşasından, gürültüsünden, uzaklaşmak ta bir tür uyku biçimidir. Tüm uyaranlara karşı uyumak, bilinçaltının bilgeliğine ve gücüne karşı uyanık olmaktır. Uykusuzluk, kişinin huysuz, gergin, olmasına sebep olabilir. Sağlıklı bir yaşam için günde en az altı saat uyunmalıdır. Uyku süreçlerini ve uykusuzluğu araştıran bazı tıp araştırmacıları yetersiz uykunun psikoza ve çöküntüye neden olabileceğini açıklamışlardır (Murphy, 2009: 169).

Rüyaların biyolojik içerikleri, işleyişleri, amaçları tümüyle anlaşılmış değildir. Rüyalar insanlara genellikle ilginç, ilgi çekici gelip ve yoruma açık olan bir kavram olarak görülmüştür. İnsanlar günümüze değin rüyalardan anlamlar çıkartıp, rüyaların mesaj taşıdıklarına inanıp, rüyalardan yola çıkarak gelecekte neler olacağına dair tahminlerde bulunmuşlardır (Akarsu, 2010: 103).

"Freud'a göre rüyalar insanın arka plana itilmiş yaşantılarının, sosyal ve etik değerlerle kontrol altında tutulmuş bastırılmış düşünce ve duygularının uyku sırasında bilincin rahatlamasıyla görsel açıdan ön plana çıkmasıdır. Rüyalar baskı altında tutulmuş dileklerin farklılıklara bürünerek gerçekleşmesidir" (Akarsu, 2010: 108).

1.4. Rüyanın Uyanık Olma Durumuyla Olan İlişkisi

Fizyolog Burdach, uyanan kişinin yargılarına göre rüya olguları hakkında titiz ve derin manalı tasvirler ortaya koymuştur. Burdach'a göre rüyada, günlük yaşam ve bu yaşamın zahmetleri, keyifleri, sevinçleri ve acıları hiçbir zaman tekrarlanmayarak, aksine rüyanın bizi bunlardan kurtarma amacını güttüğünü savunur. Diğer bir rüya araştırmacısı, I.H.Fich'te aynı düşünceyi dile getirir. Doğrudan tamamlayıcı rüyalardan söz ederek, bunların ruhu tamir ettiğini düşünür ve gizli bir nimet olarak sayar. Benzer bir şekilde rüya yorumcusu L.Strümpell'i de rüyaların yapısı ve oluşumuna ilişkin araştırmalarda bulunmuştur (Freud, 2006: 16).

Bazı rüya araştırmacılarının rüyanın uyanık olma durumuyla olan ilişkisi konusundaki görüşleri şöyledir; Rüya görenlerin, uyanık bilincin dünyasından sıyrıldığını, rüya durumundayken, uyanık bilincin düzenli içeriği ve bu bilincin normal davranışları açısından, hafızanın tamamen yitirildiğini, ruhun rüyada, uyanık hayatın düzenli içeriğinden ve akışından anı bırakmaksızın uzaklaşacağı gibi açıklamalar yapmışlardır (Freud, 2006: 16). Bazı rüya yazarları ise, rüyanın uyanık olma durumuyla olan ilişkisi konusunda, aksi görüş bildirmişlerdir. Rüya araştırmacısı Haffner rüyaların yaşantılar ile oluştuğunu savunur (Freud, 2006: 17).

Diğer bir rüya araştırmacısı Maury ise rüyaların daima, bireysel kişilik, yaş, cinsiyet, medeni konum, eğitim seviyesi, yaşantısal alışkanlıklar ve o ana kadar devam eden bütün hayatın olay ve deneyimleri tarafından oluştuğunu savunmuştur. Bu konudaki en net açıklamayı, J.G.E. Maab isimli filozof yapmıştır. En çok, en sıcak tutkularımıza yönelik şeylerin rüyalara konu olabileceğini savunmuştur. Hırslı bir karaktere sahip kişinin kazanmış olduğu ya da daha kazanacak olduğu ödüllerin rüyasını görebileceğini savunmuştur. Aşık bir kişinin, rüyalarında hoş umutlarının konusuyla meşgul olacağını açıklar. Kalbimizde uyuyan tüm duygusal arzular ve antipatiler, herhangi bir sebeple dürtüldüklerinde, kendileriyle birleşen hayallerle birlikte, bir rüyanın oluşmasını ya da söz konusu hayallerin, zaten mevcut olan bir rüyaya karışmalarını sağlayabilirler (Freud, 2006: 17).

1.5. Bellek ve Zihin

Bilinç, neyi doğru olarak varsayıp, bu doğrulara inanırsa, bilinçaltı bu doğruları kabul eder ve kabul edilen bu doğruları gerçek kılmaya çalışır. Hayatta ilahi yol göstericiliğin olduğuna ve iyi şansa inanılmalıdır. Zihin en değerli varlıktır. Zihinden ancak onu kullanmayı öğrenildiğinde yararlanılabilmektedir.(Murphy, 2009: 31).

Bilinç ve bilinçaltı zihnin iki aşamasıdır. Bilinçli olarak düşünüp, alışkanlık haline getirdiğimiz her düşüncemiz daha sonra bu düşüncelerimize bağlı olarak şekil alıp yaratmaya başlayan bilinçaltına geçer. Bilinçaltı, duygularımızın bulunduğu, yaratıcı zihindir. Rüya yorumcu Murphy zihnin iyi şeyler düşünülürse iyi şeyler, kötü

şeyler düşünülürse kötü şeylerin olacağını, zihnin böyle çalıştığını savunur (Murphy, 2009: 32).

1.5.1. Bilinç

Bilinçli olma, içinde bulunulan ilişkiler ile dış dünyayı algılamak ve tanımadır. Bireyin kendini dış dünya ile ilişki içinde görüp kendisini, çevresi içinde tanımasıdır. Bilincin merkezi, ben demektir. Nesneyi ben'e bağlayacak bir köprü yoksa, nesne ben'e ulaşmaya uygun değilse, nesne bireyde yok gibidir, yani nesne bilinçdışıdır (Çakır, 1993: 18). Bilinç, Ben diye adlandırdığımız merkezi bir olguyla kurulan ruhsal ilişki olarak da açıklanabilir. Buradaki Ben, son derece karmaşık bir yücelik olup, verilerin ve duyumların birikimi ve yoğunlaşmasıdır (Çakır, 1993: 18).

Bilinç o anda yaşananları kapsar. Bir anda sadece bir düşünce veya algı bilinçli haldedir. İnsanın aklında bir sürü düşünceler vardır öyle ki bu düşünceler sel gibi arka arkaya akıp giderler, ama bir anda sadece bir algı veya düşünce bilinçlidir. Dersini yapan bir öğrencinin tüm dikkati dersindedir o halde öğrenci, o anda ödevinin bilincindedir. Öğrencinin dersi bittiği an, uykusu gelmişse uykusuzluğu bilinçlenir, karnı aç ise açlığı bilinçlenir (Çakır, 1993: 19).

1.5.2. Bilinçaltı (Bilinç Öncesi)

Bilinçaltı bilinçlenme olasılığı olabilecek düşünceleri kapsar. Bilinçaltı derin bir depoya benzediği gibi bu depodan yararlanmak kişinin yeteneklerine bağlıdır. İnsan dilediği an dilediği duygu ve düşüncelerini , anılarını bilinçlendirip bunları tekrardan bilinçaltına yerleştirir. İnsanların giydiği kıyafetlerinin, giydiği ayakkabılarının, evinin, işinin, evinin karşısındaki bakkalın sözü edilir edilmez bu uyaranların anısı, bilincinde canlanır. Bu düşünceler bilinçaltında bilinçli hale gelip, tekrardan geldikleri yere dönerler (Çakır, 1993: 19).

Freud, psikolojik dünyanın keşfi için bilinçaltını konuşturmayı denemiştir. Psikanaliz tekniği kişinin rüyalarından yararlanıp, kişinin rüyasındaki sembollerden yola çıkarak, kişinin dürtü ve çatışmalarını, bilinçdışı arzularını, ortaya çıkaran bir

tekniktir. Rüyalar bilinçdışına açılan ana kapı olduğu gibi, bilinçaltında yatan duygu ve düşüncelerin toplandığı, gerçeklerin de fazla olduğu verimli bir kaynaktır (Akarsu, 2010: IV).

Bilinçaltı akıl yürütmez, karşılaştırmalar yapamaz, yorumlarda bulunamaz. Akıl yürütme, karşılaştırma yapma ve yorumlarda bulunma, bilincin işlevidir. Bilincin kendisine iletilene verdiği tepkiyi bilinçaltı yapar (Murphy, 2009: 36).

Uyumadan önce bir sorunun cevabını bulmak için bilinçaltına görev verilirse bilinçaltı rüyada bu soruna çözüm bulur. Uykudan önce doğru eylemler için dilekte bulunursak, bilinçaltının bilgeliği kişiyi doğru eylemlere ulaşabilmek için yönlendirip, koruyabilir (Murphy, 2009: 171). Bilinçaltı hafızanızın deposudur ve çocukluk döneminden başlayan tüm deneyimler bilinçaltına kaydedilir. Joseph Murphy'e göre Bilinçaltı her şeyi bilir ve kişiyle sık sık, bilincin hemen kabul edeceği şekilde konuşur (Murphy, 2009: 172).

Rüya araştırmacısı Joseph Murphy'in bilinçaltının bilgeliğini doğrulayan kendi yaşadığı rüya örneğini inceleyebiliriz. Joseph Murphy 'e yıllar önce orta doğuda karlı bir iş teklifi edilir. Bu kişi doğru yol gösterici bulmak ve doğru karar vermek için, uykudan önce sürekli "içimdeki sınırsız zeka her şeyi bilir" diye tekrarlarla bulunup, cevabı geldiği anda taniyacağını söyler. Doğru kararın ilahi düzende kendine gösterileceğine inanır. O gece rüyasında eski bir arkadaşı yanına gelip, rüyayı gören kişiye bir gazete uzatır ve gazetede bazı başlıkları okumasını ve gitmemesini söyler. Murhy'in okuması gereken gazetede çalkantı, şiddet ve savaşla ilgili başlıklar yer alıyordu (Murphy, 2009: 171). Murphy bu rüyadan sonra gitmemeye karar verir ve o bölgede çok kısa bir süre sonra bütün bunlar yaşanır. Joseph Murphy'i büyük bir tehlike atlattıktan kurtaran bu rüyada, bilinçaltı, uyarısını her zaman güvendiği ve saygı duyduğu bir arkadaşının kimliğine bürünerek yapmıştır (Murphy, 2009: 172).

Uyarılar bazen kılıklara bürünerek görünebilirler. Anne kılığına girerek gelen uyarıda annesi kişiye gitmemesi gereken yeri nedenleri ile uyarır, bazen de bilinçaltı uyanık olunan saatlerde de kişiyi uyarabilir. Yolda yürürken annenizin ya da yaşamda değer verdiğiniz başka birinin sesine benzer sesler duyduğunuzu zannedip, o anda bir

durup bakıp sesin nereden geldiği aranır daha sonra, eğer yola devam edilirse bir pencereden başa düşen bir cisimden dolayı yaralanacağı ya da ölüneceğine şahit olunur (Murphy, 2009: 172).

1.5.3. Bilinçdışı

Bilinçlenme olanağı olan anıların deposu bilinçaltıdır. Ne kadar zorlansa da bilinçlenmesi yasaklanmış yaşantıların deposu ise bilinçdışıdır. Bazı davranışların nedenleri istense de bilinçlenemez. Bilinçdışına girişi önleyen zorluklar giderildiğinde ancak bilinçlenme olabilir. Rüyalarda, çocukların ve ruh hastalarının davranışlarında bilinçdışı istekler, düşünceler kılık değiştirerek belirirler (Çakır, 1993: 21).

1.5.4. Bilinç ve Bilinçaltı Arasındaki Farklar

"Bilinç ve bilinçaltı iki ayrı zihin değildir, zihindeki iki faaliyet alanıdır. Bilinç, akıl yürüten zihindir, zihin ise seçim yapan safhasıdır. Bütün kararlar bilinç ile verilir. Öte yandan, hiçbir bilinçli seçim yapılmasa da, kalp otomatik olarak çalışmaya devam eder; dolaşım, sindirim ve solunum gibi hayati fonksiyonlar sürer (Murphy, 2009: 32). Bunlar bilinçaltının bilinçli kontrolünden bağımsız olarak gerçekleşir. Bilinçaltı, kendisine iletilenleri ya da bilinçli olarak inanılanları kabul eder. Bir şeyleri bilincin yaptığı gibi muhakeme edemez. Bilinçaltı, iyi veya kötü bütün tohumları kabul eden bir toprak yatağı gibidir. Bilinçaltında düşünceler faaldir ve olumsuz, yıkıcı düşünceler bilinçaltında olumsuz bir şekilde çalışmayı sürdürür. Bu düşünceler bilinçaltından er ya da geç ortaya çıkar ve içerikleriyle ilişkili bir dış deneyim olarak şekillenirler" (Murphy, 2009: 33).

Bilinçaltı, düşüncelerin iyi veya kötü, doğru ya da yanlış olup olmadığını kanıtlamaya çalışmaz, bilinç gibi akıl yürütemeyip, muhakeme edip, tartışamaz. Düşüncelerin veya telkinlerin doğasına göre yanıt verir. Bir şeyin doğru olup olmadığı bilinçli olarak kabul edildiyse, bu yanlış dahi olsa bilinçaltı bunu doğru olarak kabul edip, buna uyacak sonuçlar ortaya çıkarır. Bilinçaltı telkinleri yanlış bile olsa bunları koşullara, deneyimlere ve olaylara dönüştürür (Murphy, 2009: 33).

Yaşanılan her şey, inançlar aracılığıyla bilinçaltına iletilen düşünceler nedeniyle yaşanır. Bilinçaltına iletilen yanlış ya da çarpıtılmış kavramların acilen düzeltilmesi çok önemlidir. Bu ancak bilinçaltına sürekli yapılan yapıcı ve uyumlu düşünceler aktarma yoluyla olabilir. Sık sık tekrarlandıkça bu düşünceleri bilinçaltı kabul eder (Murphy, 2009: 35).

1.6. Rüyalar ve Unutma Süreci

Rüyalar için sabah vakti akıp giden şeylerdir diye bir özdeyiş vardır. Rüyaların hatırlanması mümkündür. Rüeyayı sadece, uyandıktan sonra anımsamak suretiyle bilinir. Genellikle rüyaların eksik bir şekilde hatırlandığı ve uykuda daha fazlasının görüldüğü düşünülür. Uyanır uyanmaz daha sabah saatlerinde canlı bir şekilde hatırlanan rüyalar, gün içinde giderek unutulur. Çoğu zaman rüya görüldüğü bilinir, ama ne görüldüğü hatırlanmaz. Bunun aksine bazı rüyalar da vardır ki, üzerinden oldukça zaman geçse dahi hafızada olağanüstü bir kalıcılığa sahiptirler (Freud, 2006: 61).

Rüyaların unutulmasının başlıca sebepleri, uyanıklık halinde unutmayı meydana getiren nedenlerdir. İnsanlar uyanıklık halindeyken, sayısız izlenimleri ve algıları unuturlar, zira bunlar oldukça cılız olup, bu izlenim ve algılar ile ilintili olan ruhsal uyarımın derecesi de çok düşüktür (Freud, 2006: 61). Rüyaların unutulmalarının diğer bir nedeni, insanların çoğunun rüyalarına önem vermemeleridir (Freud, 2006: 63). Bazen rüyada görülenlerin bir kısmı hatırlanamadığı gibi rüyadaki fragmana ilişkin hatıralar tuhaf karşılanır. Bir taraftan insan kuşkuya kapılıp, rüya da görülenlerin gerçekten de hafızada yer aldığı gibi bağlamsız ve bulanık olup olmadığını düşünülürken, öte yandan bir rüyanın gerçekten anlatılan gibi bağlamlı olup olmadığı da, şüphe edilecek bir durum olarak görülebilir. Rüeyayı tam olarak hatırlayabilmek için, bazen tam olarak hatırlanamayan kısımlar tamamlamaya çalışılıp, tekrarlama denemesi yapılır (Freud, Rüya yorumları II , 2006 : 299). Tekrarlama denemesinde, rüyanın hatırlanamayan kısımları keyfi olarak seçilmiş yeni malzemelerle süslenip tamamlanır. Daha sonrasında ise rüyadaki boşlukların doğru tamamlanıp tamamlanmadığı düşünülür. Böylece rüyaların gerçek içeriğine yönelik yargılarda bulunulamaz (Freud, Rüya yorumları II , 2006 : 300).

Rüyalar; uyanma durumundan on dakika önce görülüyor ise ve rüyayı gören kişi rüya devam ederken uyandığı taktirde hatırlanabilir. Çoğu zaman rüya görülür ama her rüya hatırlanmayabilir. Kimisi yıllar önce gördüğü bir rüyayı uyanık yaşamda aynen yaşar ve tekrar göreceği olumsuz rüyaları da uyanık yaşamda yaşayacağı korkusuna kapılarak, rüyalarını hatırlamak istememektedir (Evginer, 2010: 57). Kimisi de, rüyalarına yapılan kötü yorumlar nedeniyle bilinçaltlarına ekilen olumsuz yorumları uyanık yaşamda yaşayacağını düşünüp, rüyalara olan güvenleri sarsılmaktadır (Evginer, 2010: 58).

Rüyaların bilinçaltı kaynaklı olduğunun söylenmesi insanların, rüyalarını hatırlayıp paylaşmasına ve rüyaları üzerinde durmalarına engel olmaktadır. Bunların dışında çok yorgun olarak uyumak ve rüyaların hatırlanması konusunda gereken kararlılığın olmaması da rüyaların hatırlanamama sebeplerindendir. Birçok durum rüyanın hatırlamasını etkileyebilir. Bunların başında rüyaların uykunun hangi evresinde görüldüğü bunların başında gelmektedir (Evginer, 2010: 58).

Genel olarak REM rüyalarının %80-85'inin hatırlandığı gibi, NREM rüyalarının ise %10-15'i civarı hatırlanmaktadır. Sabaha karşı uyanmaya yakın dönemde görülen rüyalar, daha gerçekçi olup, daha iyi hatırlanırlar. Rüyanın hatırlanmasını kişilik özellikleri de etkilemektedir. Rüyalarının etkisinde çok kalan, duygusal yaşantısı oldukça zengin olan ve telkine yatkın olup, rüyaların yaşamlarını oldukça etkileyen kişiler daha yüksek oranda rüyalarını hatırlarlar. Gündüz görülen rüyalar gece görülen rüyalardan daha iyi hatırlanır. Rüyalar biyolojik, fizyolojik, sosyolojik, psikolojik ve kültürel yönleriyle uykunun çok önemli bir işlevini temsil ettiği gibi insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır (Evginer, 2010: 58).

1.7. Rüya Malzemesi, Rüyadaki Hafıza

Sigmund Freud'a göre rüyaların içeriğini oluşturan tüm malzeme, yaşantılardan kaynaklanır. Yaşantılar ise rüyada üretilip tekrar hatırlanır. Rüyada görülen bir malzemeyi, uyanırken bilgi ve yaşantımıza dâhil saymayıp, söz konusu malzemeyi rüyada gördüğümüzü hatırlarız. Rüya da görülen bir şeyin daha önce başımızdan geçip geçmediğini ya da ne zaman başımızdan geçmiş olabileceğini anımsamayız. Rüyanın

hangi kaynaktan ortaya çıktığını cevaplayamayıp, dolayısıyla rüyanın kendi kendine üretme yeteneğine inanmaya başlarız. Sigmund Freud'a göre kabul etmemiz gereken durum şudur; uyanık vaziyette yaşadığımız olayları, kişileri, rüyada bilip hatırlayabiliriz (Freud, 2006: 20).

Çocukluk dönemi, rüyanın tekrarlama edimi için malzeme topladığı kaynaklardandır. Çocukluk döneminden alınan malzeme, uyanıkken kısmen hatırlanmaz ve kullanılmaz (Freud, 2006: 26). Bu malzeme, esas bilinçli anılardaki boşluklara aittir. Rüya hafızasının en tuhaf ve en anlaşılmaz özelliği, tekrarlanan malzemenin seçilmesinde görülür. Sadece uyanıklık halindeki hususlar hatırlanmayıp, tersine en önemsiz, en belirsiz hususlar da hatırlanabilir (Freud, 2006: 29). Rüya yorumcusu Hildebrandt'e göre rüya, malzemelerini normalde geçmiş günün önemli ve derine işleyen olaylarından almayıp, aksine yakın geçmişin veya daha eskilerde yer alan geçmişin değersiz kırıntılardan alır (Freud, 2006: 26).

1.8. Rüya Uyarımları ve Rüya Kaynakları

1.8.1. Harici Duyusal Uyarımlar

Uyarımları duyu organlarımızdan uzak tutamadığımız gibi, duyu organlarımızın uyarımları alabilme yeteneklerini de devre dışı bırakamayız. Güçlü uyarımlar sayesinde her zaman uyanabiliriz (Freud, 2006: 35). Ruhun uyku esnasında bile, beden dışında kalan dünya ile sürekli bir bağlantı hâlinindedir. Uyku sırasında alınan duyusal uyarımlar, birer rüya kaynağı konumunda olabilirler. Uyku ile birlikte gelen uyarımlar olabileceği gibi, uykuyu bitirecek nitelikte olan tesadüfi uyandırıcı uyarımlara uykuda maruz kalabiliriz. Buna benzer uyarımların sayısı oldukça kabarıktır. Rüyada gözlere gelen ışığın artması, duyulan bir ses, bir koku nedeniyle burun mukozasının uyarılması gibi uyarımlara maruz kalabileceğimiz gibi, uyku esnasında istem dışı hareketler ile bedenimizin bazı kısımları açıkta kalırsa, soğukluk uyarımına maruz kalabiliriz (Freud, 2006: 37) .

Rüyada gök gürültüsünün bizi bir çatışmanın tam ortasındaymiş gibi rüya görmemize sebep olabileceği gibi, bir horoz ötüşünün, bir insanın korku dolu çığlığına

dönüşmesine, bir kapı gıcırdamasının ise, hırsızlıkla ilgili rüyaların görülmesine sebep olabilir. Gece üstümüzü açtığımızda, çıplak olarak etrafa dolaştığımızı ya da suya düştüğümüzü rüya olarak görebiliriz (Freud, 2006: 36).

Yatakta çapraz şekilde, ayaklarımızı dışarıya doğru sarkıtarak yattığımızda, korkunç bir uçurumun kenarında olduğumuzu yada dik bir yamaçtan düştüğümüzü görebiliriz. Başımız tesadüfen yastığın altında kalması durumunda ise kişiyi ezmek üzere olan büyük bir kayanın olduğunu görebilir. Ayaklarına sıcak su torbası koyarak uyuyan kişinin rüyasında etna yanardağının zirvesinde yolculuğa çıkmış olduğunu ve buranın sıcaklığını çekilmez bulduğunu görür. Bir başkası ise, başına bir yara bandı bağladıktan sonra , bir avuç kızılderili tarafından kafatasının yüzüldüğünün rüyasını görmüştür (Freud, 2006: 37) .

1.8.2. İçsel (Özel) Duyusal Uyarım

Nesnel duyu uyarımlarının da birer rüya kaynağı olduğu kesindir. Nesnel uyarımların rüya kaynağı olarak kanıtlanması deney ve gözlem aracılığıyla gerçekleşir. Özel uyarımlara çok zor nüfuz edilebilmektedir, ya da hiç edilememektedir (Freud, 2006: 45).

Hipnagogik halüsinasyonlarla, özel duyusal uyarımların rüya oluşturucu güçleri kanıtlanabilir. Rüya yorumcusu Joh. Müller'e göre bunlar, hayal ürünü olan görsel görünümlerdir (Freud, 2006: 46). Bunlar oldukça canlı ve değişken tablolar olup, birçok insanın uykuma periyodunda düzenli ve normal biçimde ortaya çıkar. Gözler açıldıktan sonra bile bir süre devamlılık sürdürebilirler (Freud, 2006: 47).

1.8.3. İçsel, Organik ve Bedensel Uyarımlar

Ruh, uyku hali sırasında, kendi bedenselliği hakkında çok derin ve kapsamlı bir algı bilincine ulaşmaktadır. Uykuda birtakım uyarımsal izlenimler kişiye ulaşır ve kişiyi etkileyebilir. Bunlar kendi bedeninin kısımlarından ve değişimlerinden kaynaklanır (Freud, 2006: 49).

Uyanık olduğunda ise, bunlardan habersizdir. Aristo da başlamakta olan hastalıklar konusunda rüyada işaretler bulunduğunu, savunur. Rüyaların abartma özelliğinin olduğunu düşünüp, bu uyarımları uyanıkken fark etmeyiz. Bazı hekim rüya yazarları ise, rüyanın kehanet bağlamında bir nimet olduğuna inanmayıp, rüyanın hiç olmazsa, hastalıkların önceden bildirilmesi bağlamında rüyaların bu önemini kabul etmişlerdir Sağlıklı olduğunu düşünen bir bayan birkaç yıl boyunca kabuslar görmüş ve ardından yapılan hekim muayenesinde ise, bayanda kalp rahatsızlığı başlangıcı bulunmuş ve kadın fazla geçmeden bu rahatsızlıktan dolayı ölmüştür (Freud, 2006: 50).

Tıp'ın babası olarak bilinip, rüyalar ile ilgilenen doktor Hipokrat, uyku sırasında rüya aracılığı ile kişide oluşan hastalıkların önceden bilinebileceğini savunmuştur. Hipokrat'ın bazı rüyaların çeşitli hastalıklar ile ilgili olabileceği düşüncesi üzerine "Sağlık Bilgisi Kitabı" adlı bir çalışması bulunmaktadır (Akarsu, 2010: 104).

İçsel, organik bedensel uyarımlar, içsel organların ilerlemiş bozuklukları anlaşılan bir sürü insanda rüya uyarımı olarak görev alıyor (Freud, 2006: 50). Genel olarak, kalp ve akciğer hastalıklarında kâbus şeklinde uyarımların sıklığından söz edilir (Freud, 2006: 51).

"Keza Tissie'ye bakılacak olursa, hastalıklı organlar, rüya içeriğinin karakteristik yapısını meydana getirirler. Kalp hastalarının rüyaları normalde çok kısa olup, korku dolu uyanışla son bulur. Bu rüyaların içeriği bakımından hemen hemen her zaman, dehşet verici şartlar altında gerçekleşen ölüm, başroldedir. Akciğer hastaları ise, boğulma, sıkışıklık ve kaçış rüyaları görürler" (Freud, 2006: 51).

Rüya yorumcusu Strümpell'e göre, uçmayla ilgili rüyaların nedeni, uyku sırasında göğüs cildindeki duyarlılık, bilinçsizlik düzeyine kadar düşer ve ruh yükselip inen akciğerlerden yayılan uyarımları rüyada süzülme şeklinde izlenimlerle yorumlar. Strümpell düşme ile ilgili rüyaları şu şekilde açıklar: uykuda cildin temas hissinin bilinçsizleşmesi sırasında kollardan birinin bedenden aşağı kayması yada çekilmiş bir dizin aniden uzatılması ile cildin temas hissi tekrar bilinçli hale döner ve bilince dönme olayı rüyada yüksekten düşme şeklinde görülür (Freud, 2006: 55).

1.8.4. Psişik Uyarım Kaynakları

Günümüz döneminde ve eski dönem rüya araştırmacılarının görüşüne göre, insanların rüyalarında gördükleri, uyanırken yaptıkları, ilgilendikleridir. Uyanıklık halindeyken uykuya nakledilen bu devamlı ilgi, hafife alınmaması gereken bir rüya kaynağı sunduğu gibi, rüyayı hayata bağlayan psişik bir bağ da kurar (Freud, 2006: 57). Rüya yazarlarının büyük çoğunluğu, rüya uyarımı olarak kabul edilen ve tespit etmesi zor olan psişik unsurları mümkün olduğunca küçültmeye çalışmışlardır. Psişik kaynaklı uyarımların kanıtlanabilirliği üzerinde durmak çoğu psikiyatri korkutmaktadır (Freud, 2006: 59).

1.9. Rüya Türleri

1.9.1. Fizyolojik Kökenli Rüyalar

Vücutta yer alan bir organda herhangi bir rahatsızlıktan ya da uyku sırasında ortaya çıkan bir değişikten dolayı görülen rüyalar. Midede oluşan bir ekşime veya kan basıncında oluşan bir değişim ile bu tür rüyalar görülebilir. En çok görülen rüya türlerindendir. Fizyolojik kökenli ortaya çıkan bu rüyalar kâbusların görüldüğü rüya türlerine örnektir (Evginer 2010: 14).

Uyku esnasında midede meydana gelen bir ekşime nedeniyle, midneyi bir katilin bıçakla oymasına dönüşen rüya sebep olabilir. Uyku esnasında çiçek koklatılan kimse kendisini bir gül bahçesinde bulunduğunun rüyasını görebilir (Evginer 2010: 14).

Fizyolojik rüyaların kaynağı beden olup, bedendeki değişimler sonucu oluşan rüyalar. Bedenin işlevinde oluşan bir aksaklık, fiziksel bedenin dışına ve şuuraltına mesaj yollar. Pencere açık olarak uyuyan kişi, sıcak olan havanın sabaha doğru serinlemesiyle, rüyasında kendini karlı bir dağda görebilir. Farklı bir rüya sahnesinin içinde olsa dahi, odanın serinlemesiyle o anda rüya sahnesine karların yağması dahil olabilir. Burada beden, insanı uykuda uyarak duyularıyla odanın sıcaklığının çok soğuk olduğunu fark edemeyen kişiye üşüyorsun mesajını vermektedir (Evginer 2010: 14).

Duyu organları uyurken bile tetiktedir. Kolunun üzerine yatıp uyuyan kişinin kolunun uyuşması ile , rüyada kolunu bir köpeğin ısırıldığını görebilir. Beden kişiyi başka türlü uyandıramadığı için şuuraltına bu şekilde mesaj vermektedir (Evginer 2010: 14).

1.9.2. Psişik Kökenli (Ruhsal) Rüyalar

"Psişik kökenli rüyalar, insanlara yol gösteren rehber varlıkların, koruyucu varlıkların etkilerinden kaynaklanan rüyalar. Rüyaların neredeyse üçte birini psişik kökenli rüyalar oluşturur" (Evginer, 2010: 15).

1.9.3. Haberci ve Eğitici Rüyalar

Haberci rüyalar, gerçekleşmemiş bir olay hakkında gelecekte haber verebilme özelliği olan rüyalar. Bu rüyalara kehanet rüyaları da denir (Evginer, 2010: 18).

1.9.4. Kolektif Tesir Rüyaları

"Rüya yorumcusu Jung'a göre kolektif tesir rüyaları, bilinçdışı evrensellik kazanmış durumlar karşısında gösterilen kalıpsal tepkileri içerir. Savaş, ölüm, korku, tehlike, aşk, nefret, doğum, aydınlık, karanlık gibi durumlar, bu tür içeriklerden bazılarıdır" (Evginer, 2010: 20).

1.9.5. Tipik Rüyalar

Bu rüya türü, çoğu kişinin benzer şekillerde gördüğü ve herkes için aynı anlamı taşıyan rüyalar. Tipik rüyalar herkes için aynı rüya kaynakları ile oluşur. Freud tipik rüyaları dört gruba ayırmıştır. Rüyada görülenler şöyledir: çıplaklık, utanma, rüyayı görenin en sevdiği kişilerin vefat etmesi, sınav rüyaları ve diğer tipik rüyalar (Evginer, 2010: 22).

1.9.6. Halüsinatif Rüyalar

Sinir sisteminin belirli yerlerini yada direk uyku merkezini etkileyen birtakım uyuşturucu ilaçlar, bedende uyku hali veya narkoz haline sebep olur. Bu tarz ilaçlar ile

maddenin etkisinde kalarak uyuyan kişinin gördüğü rüya türüdür. Bu durumdaki kişi, rüyasında kuş gibi uçtuğunu görebilir (Evginer, 2010: 24 - 25).

1.9.7. Telepatik Rüyalar

"Telepatik yolla, sözcükler olmadan haberleşmeyi sağlayan rüyalar. Aklın, uyku esnasında, kendi bilinçaltı yada başka birinin enerji alanları tarafından oluşan görülüp hissedilmeyen bazı uyarıların olduğu saptanmıştır. Telepatik rüyalar genellikle, rüyayı görenin tanıdığı kişilerle ilgilidir. Telepatik rüyalar fiziksel olarak görülmesi mümkün olmayan kişilerle, rüyayı gören kişi ile bağlantı kurmasını sağlar. Telepatik rüyalar kişilerin birbirlerinden aldığı etkiler ile oluşan, oldukça sık görülen şaşırtıcı rüyalar. Bazı önseziler de telepatiye dayanmaktadır. Bu tür durumlarda birisinin ölümü diğeri tarafından hissedilebilir. Bu durum rüya aracılığıyla görülebilir. Önsezi gibi görünen bu durum, aslında telepatik bir algılamaya dayanmaktadır" (Evginer, 2010: 25).

1.10. Rüya Yorumlama ve Semboller

Freud, rüyaların yorumlanabilmesini sağlayan bir psikoloji tekniğinin mevcut olduğunu ve söz konusu tekniğin uygulanmasıyla, her rüyanın anlamlı bir psikik oluşum olarak karşımıza çıktığını ve bu oluşumun, belirtilebilir olan bir noktada, uyanık olma durumunun ruhsal yaşantısına yerleştirilebildiğini, kanıtlıyor. Ayrıca rüyanın tuhaflığının ve tanınmazlığının kaynaklandığı olayları da netleştirmeye çalışmıştır (Freud, 2006: 9).

Klasik çağın halkları tarafından uygulanan rüya yorumunun temelini, en eski çağlarda rastlanan rüya anlayışının izleri oluşturur. Bu halklar insanüstü varlıklara inanıyorlar ve rüyaları, var olduklarına inandıkları insanüstü varlıkların dünyasıyla bağdaştırıyordu. Bu bir ön koşuldü. En önemlisi rüyaların tanrılardan ve kötü ruhlardan haberler sunmalarıydı. Ayrıca kabul edilen bir görüşe göre, rüyalar rüyayı gören için önemli bir amaca sahipti (Freud, 2006: 10).

Bu amaç, geleceği bildirmektir. Ancak rüyalar içerikleri ile ilgili ve olağanüstü çeşitlilikleri nedeniyle, rüyalara dair bütünsel bir anlayışın ortaya konması zordur. Dolayısıyla rüyalar, değerlerine ve güvenilirliklerine göre, çeşitli ayırım ve gruplama yapmaya tabi tutulmalıydı. Eski çağların önemli filozofları açısından rüyaların değeri, bu filozofların kehanete olan bakış açılarından pek bağımsız değildi (Freud , 2006: 11).

"Aristo'dan önceki eski insanlar, rüyayı, rüya gören ruhun bir ürünü olarak değil, ilahi bir ilham olarak kabul ediyorlardı" (Freud, 2006: 11). Eski zamanda yaşamış insanlar da rüya yaşantısını ortaya koyarken daima karşımıza çıkacak olan iki zıt akımı, fark etmişlerdir. Bunlardan biri gerçek, değerli ve rüya göreni uyarmak ya da ona gelecekte haberler vermek üzere gönderilen rüyalar olup, diğeri ise; kibirli, aldatıcı ve önemsiz, kişiyi şaşırtma veya kişiyi felakete doğru sürüklenme maksatlı rüyalarından ayırt edilebiliyordu (Freud, 2006: 12).

Rüya araştırmacısı Gruppe, rüyaları 2 şekilde sınıflandırmıştır. Bunlardan ilki, Rüyaların şimdiki veya geçmiş zamanın etkisinde olup, gelecek için hiç bir anlam taşıyor olmasıdır. Kâbus rüyaları bu açıklamaya örnektir. Diğeri ise, gelecek açısından önem taşımaktadır. Bunlar kehanet rüyalarıdır. Kehanet rüyaları gelecekte meydana gelecek olayları bildirmektedir. Yorumlanmaya ihtiyaç duyan sembolik rüyalar da vardır. Bu teori yüzyıllar boyunca geçerliliğini korumuştur (Freud, 2006: 12).

Rüyalar hakkında değişken görüşlerin olmasından dolayı, rüya yorumu problemi ortaya çıkmıştır (Freud, 2006: 12). Eskilerin rüya anlayışları bilim öncesi, kuşkusuz tam olarak bütünsel dünya görüşleriyle bir uygunluk arz ediyordu. Bu dünya görüşü, insanın ruhsal hayatında bulunan gerçekleri, dış dünyanın gerçeklikleri olarak göstermesidir. Rüyanın, uyanıklık halinde sabah vakti yaşanan hususların rüyadaki izlenimi olarak görürler (Freud, 2006: 13).

Rüyaların doğaüstü bir kökene sahip olduklarını savunan öğretinin, günümüzde taraftardan yoksun olduğunu söylemek yanılgıdır. Bazı felsefe ekollerinin, örneğin Schelling'çilerin rüya yaşantılarına değin değer yargıları, ortaçağda rüyanın şüphesiz ilahi kaynaklı olduğunu kabul eden görüşün, izleridir. Hatta rüyanın kehanet nitelikli

olup, geleceği gösterici gücü hakkında tartışmalar dahi, henüz sona ermemiştir (Freud, 2006: 13).

Her kültürde kişinin hayatıyla ilgili bir karar alacağı dönemde, karar vermeden önce, rüyaya yatmanın bir türü yer aldığı gibi rüyanın belirleyici özelliği kullanılır. İslam kültürünün olduğu medeniyetlerde istihare olarak adlandırılan bir rüyaya yatma durumu vardır. "İstihare rüyaları, hayırlı olanı arzu etme ve kişi için girişilecek bir işin hayırlı olup olmadığını anlamak için , dua edip, rüyanın merak edileni bildirmesi için uyuma şeklidir" (Çelepi, 2012: 52). Zor durumda kalıp, herhangi bir durum karşısında karar vermede tereddüt eden kişiler, Allah'tan kendilerine yol göstermesi için, alacakları kararların kendileri için hayırlı olup olmadığını rüya aracılığı ile bildirmesini istemektedirler (Çelepi, 2012: 52). İstiare rüyasına yatan kişinin rüyasında beyaz veya yeşil rengi görmesi hayra yorumlandığı gibi, siyah veya kırmızı görülmesi ise kötüye yorumlanır. İstihareye yatılan konu hakkında, rüyadan sonra gönülde duyulan ferahlık, duanın kabul olacağına işaret olup, eğer gönülde ferahlık duyulmazsa Hz. Muhammed, istiarenin yedi kez tekrar edilmesini tembihler (Çelepi, 2012: 53).

Hz Yusuf'un rüyaları ve yapmış olduğu rüya yorumları da rüya ilminin önemini vurgulamaktadır. İnsanoğlu yüzyıllar boyu rüya ilmiyle ilgilenip, bu alanda emek sarf etmişlerdir. Özellikle de Hz Yusuf'un yaptığı tâbirlere rastlanmaktadır. Bu tâbirler yüzyıllar boyu okunup, anlatılıp, dinlenilip, bunlara inanılmıştır. İnsanoğlunun ayrılmaz bir parçası olan rüyalar insanları araştırmaya teşvik ettiği için tâbirnameler önem kazanmıştır. "Bu konuda günümüze ulaşan en eski eser, British Müzesi'nde bulunan M.Ö. 2000 yılına ait olduğu öne sürülen Mısır papirüsüdür. Bu türde yazılmış olan bir diğer eser de M.Ö. 5000'li yıllara dayanan Asurlulara ait bir papürüstür" (Öz, 2016: 3). Birçok medeniyette de rüyaların gelecekte haber verdiğine inanıldığı için kötü ruhlardan arınmak amacıyla ayinler düzenlenmiştir (Öz, 2016: 4).

Hz. Yusuf'un rüya yorumladığı bilinir ve küçük yaşta gördüğü bir rüyanın yorumunu hayatında aynen yaşamıştır. Hz. Yusuf küçük yaşta bir rüyada on bir yıldız, güneş ve ayın kendine secde ettiklerini görüp, uyanır uyanmaz rüyayı babasına anlatmıştır. Babası rüyadaki sembolleri yorumlayarak, bu rüyaya göre Hz. Yusuf'un

ileride iyi bir mevki sahibi olacağını anlamıştır. Babası Hz.Yakup, Yusuf'tan bu rüyayı ağabeylerine anlatmamasını söylemiştir. Ağabeyleri bu rüyayı duyarak Yusuf'u öldürmeye karar vermişlerdir. Yusuf'u bir kuyuya atmışlardır. Ağabeyleri babalarına Yusuf'un kana buladıkları gömleğini göstererek, Yusuf'u kurtların yediği yalanını söylemişlerdir (Hızlı, 2011: 1).

"Mısır hükümdarı bir gece rüyasında yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini görür ve yine aynı gece rüyasında yedi yeşil başakla yedi kuru başak görür" (Hızlı, 2011: 1). Hz. Yusuf bu rüyaları şöyle yorumlamıştır: bu rüyaya göre gelecek yedi yıl bolluk içinde geçecek, peşinden gelen yedi yılın ise, kıtlıkla geçeceğinin işareti olduğunu yorumlamıştır (Hızlı, 2011: 1).

Hz.Yusuf'un babasının memleketinde de kıtlık yaşanıyordu.Yusuf'un kardeşleri de tahıl almak için ikinci kez Mısır'a geldiklerinde, Yusuf kardeşlerine kendini tanıtır ve onları affettiğini belirtmiştir. Hz. Yusuf daha sonra babası, annesi ve kardeşlerini Mısır'a davet eder. Ailesi mısır'a gelir ve Yusuf anne ve babasını tahta oturtur; diğer on bir kardeşi ise Hz. Yusuf'un önünde eğilirler. Hz. Yusuf babasına; küçükken gördüğü rüyanın çıkışının bu olduğunu belirtir (Hızlı, 2011: 1).

Rüyaların tam olarak yorumlanabilmesi için, tek bir sembol, işaret veya mecazın anlaşılması yeterli değildir. Rüyaların oluşabilmesi için birçok neden bir araya gelir ve sonuç olarak rüyalar oluşur. Rüyaların oluşumunda kişisel olaylar, içinde bulunulan çevre, birçok şey rüyayı etkisi altına alır ve rüyalar karmaşık bir hal almaktadır. Böylelikle rüyadaki her ayrıntı, dahil olduğu bütüne göre farklı bir anlam kazanmaktadır. Sonuç olarak, herkes için her zaman geçerli ve değişmez bir yorum ve sembol olmayıp, ancak rüya sembolleri yorumlanırken genellemeler yapılabilir (Evginer, 2010: 25).

2. BÖLÜM

GERÇEKÜSTÜCÜLÜK (SÜRREALİZM)

2.1. Gerçeküstücülük

"Gerçeküstücülük(sürrealizm); bilinçdışından, sanrı ve düşlerden yola çıkarak mutlak bir gerçekliğe ulaşmayı öngören bir sanat akımıdır" (Kabacalı, Özçelik, Berkman, 1991: 120).

Gerçeküstücülük aniden ortaya çıkmış veya birden bire belirmiş bir düşünce sistemi yada çalışma alanı değildir. Gerçeküstücülük, akımın sanatsal etkinliklerle belirlenmesinden önce de vardı. Gerçeküstücülük 20. yy. başlarında akım niteliği kazanmıştır. 1920 yılının ilk başlarında Dadaizm gerilemiş ve gerçeküstücülüğe temel oluşturacak çalışmalar başlamıştır. Bilinçdışı, düş, olağandışı gerçeküstücü araştırmalarının alanlarıdır (Yeşilyurt, 1999: 8).

Gerçeküstücü akımın devrimci ressamlarından biri olan Andre Breton gerçeküstücülüğü; düşüncenin gerçek işleyişini ortaya koymak için yazıyla, sözle veya başka bir biçimde kullanılan katıksız ruhsal otomatizm olarak tanımlamıştır. Gerçeküstücülüğün öncülerinden Louis Aragon, zihnin kavradığı tek şeyin gerçek olmadığını, zihnin bunlardan başka şeyleri de kavrayabileceğini savunmuştur. Bunlar rastlantı, fantastik olan, hayal ve düştür. Bu kavramlar gerçeküstücülük adı altında toplanabilirler. Gerçeküstücülük akımı bu anlayışla, hayaletlerin dünyasına girebilmek için gerçeğin dünyasında uzaklaşır. İnsan aklının denetimden en uzak olan noktası, fantastik alandır. Gerçeküstücülük, olağan ile olağandışını en doğal biçimde birleştirdiği gibi, hayal gücünün de serbestçe dolaşabildiği her alanda kendisini gösterir (Yeşilyurt, 1999: 9).

Breton, 1924'te gerçeküstücülük bildirisi yayınlarak akımı geniş kitlelere duyurmayı başarmıştır. Breton 1930'da ikinci bir bildiri yayınlarak, gerçeküstücülüğün bilinç ile bilinçdışını bütünleştiren bir akım olduğunu öne sürmüştür. Breton, insanın araştırma ve deneyi temel alarak kendi kendini irdeleyip

özömlemesinde sanatın yol gösterici bir araç olduğunu savunmuştur; ancak gerçeküstücüler hiçbir zaman kendi aralarında sağlam bir birlik sağlayamamışlardır (Kabacalı, Özçelik, Berkman, 1991: 120).

2.2. Gerçeküstücölük Akımında Düş ve Belleğin Önemi

Gerçeküstücüler rüya ve fantezilerden yararlanarak, kişilerin bilinçaltılarının en gizli sırlarını inceleyip açığa çıkartmışlardır (Kahraman, 2015: İİ).

"Bilinçaltında baskı altında tutulan öğelerin üzerindeki baskı ortadan kalktığında ortaya çıkan dışavurumlar, sanata yansıtılmıştır. Düşsel durumlar kişinin kendisini daha iyi anlayıp, hayal gücünü keşfetmesini sağlamaktadır. Gerçeküstücölük bu amacı görünür kılmıştır. Sanatçılar, otomatizm, büyü, mistisizm, mizah, gibi gerçeküstücü nesnelerle fantastik olanı arayıp bulmuşlar ve bu nesnelerle esas gerçekliğe ulaşabilmeye çalışmışlardır. Sanatçılar bu sayede arzularını dışa vurarak, belleklerinde olanları boşaltıp, iç dünyalarını yansıtmışlardır" (Kahraman, 2015: V).

"Sürrealizm, düşler ile ilgili anlatımlarında gerçeklikten uzaktır. Sürrealizmin gerçekliğe ulaşma kaygısı olmadığı gibi, amacı gerçeküstü bir seviyeye ulaşmaktır" (Kahraman, 2015: 8).

Gerçeküstücölüğün amacı, gerçek ile gerçeküstünün iç içe olduğu bu iki evrenin birlikteliğini oluşturmaktır. Burada gerçeküstü olan asıl gerçeklik olup, bilinmeyen gerçekliktir. Gerçeküstücü akım için düşler fazlasıyla önem taşır. Düşler hakkında düşünmek, onları açıklamak, bilinçaltı ile oluşan düşlerin oluşum sürecini incelemek gerekiyordu (Kahraman, 2015: 10).

Bastırılmış duygu ve düşüncelerin rüyalarda canlanmasıyla, bilinçaltı kapıları aralanmıştır. Bu sayede sansürlenip gizli kalmış duygular, imgeler ortaya çıkmıştır. Freud'un rüya oluşumları hakkında dış etkilerin rüyaları etkileyip, yönlendirebilecek oluşlarına dair yaptığı açıklaması gerçeküstücülerin ilgilerini çekmiştir (Acar, 2011: 11). Gerçeküstücüler için rüyaların yorumlanabilmesi, yorumlar sayesinde kişinin

bilinçaltına ulaşabilmek ve bu sayede gerçeküstücülerin çalışmalarının bilimsel dayanak bulması gerçeküstücülere ayrı bir heyecan katmıştır (Acar, 2011: 12).

Sanatçılar bilinçaltına giden yolları araştırmakta ve algılarını formlaştırmaktadırlar. Sanatçılar gerçeküstünü yaratmak için, bilinç, bilinçaltını, gerçek ile rüyayı kaynaştırmaktadırlar. Hayal ve rüya dünyasının imgeleriyle iradenin katkısı olmadan yaratmak, sürrealizmin sanatsal özelliğidir (Acar, 2011: 12). Sürrealistlerin gerçeklik kavramlarını bulmak için başvurdukları yöntemler otomatizm, düşleri kullanma, halisünasyonlardır. Bu yöntemlerin hepsinde görülebilecek ortak özellik, bireyin ön plana çıkması, duygu ve ötesindeki arayışlarla bireyin kendini yeniden keşfetme isteğidir (Acar, 2011:13).

2.3. Rüyaya Dair İmgelerin (Düş, Bellek, Gerçeküstücülük) Seramik Sanatı İle İlişkisi

Sürrealizm, 19. yüzyılın en önemli sanat akımlarından biri olup, resmi olarak 1924 yılında ortaya çıkmış ve daha sonra küresel bir olguya dönüşen bir sanat akımı haline gelmiştir. Sürrealistler, yüzyılın başındaki savaşın ve Endüstri Devrimi'nin etkisiyle değişim geçiren bireyin iç dünyasını, sosyoloji, felsefe ve psikoloji gibi bilim dallarının önderliğinde inceleyip, insan doğasının genel olarak us dışı olduğunu savunarak, kendilerine yeni bir gerçeklik olgusu yaratmışlardır. Sürrealizmin ortaya çıkıp yavaş yavaş bir sanat olgusuna dönüştüğü dönemde, seramik malzeme de geleneksel ve işlevsel tavrından kurtulup, sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılmıştır. Sürrealizmle beraber geleneksel köklerinden kurtulup, çağdaşlaşma sürecine giren seramik malzeme, biçimsel ve kavramsal açıdan yeni bir anlatım biçimi haline gelmiştir (Küçükerbaş, 2015: iv).

Seramik malzeme yüzyıllardan beri hem işlevsel hem de sanatsal açıdan gelişimini sürdürmüştür. Özellikle 19 yy.'ın ortalarında pek çok sürrealist ressamın seramik malzemeyle çalışmaya başlaması seramiğe farklı bir boyut katmıştır (Küçükerbaş, 2015: vi).

Anlatım ve ifade olanaklarına elverişli olan seramik malzeme, 19.yy. ortalarında işlevsellik ve gelenekselliğini kaybetmeden, emin adımlarla yeni bir sanatsal ifade aracı olarak boy göstermiştir. Sürrealizm, etkileri günümüze kadar yansıyan ve 19.yy.'ın en önemli sanat akımlarından biridir. Temelde insan ruhuna o güne kadarki tüm sanat akımlarından daha fazla değer veren bir sanat akımıdır. Sürrealizm, akıl yoluyla ulaşılan tüm gerçeklik olgularına tepki gösterip, Freud'un psikanaliz kuramını benimseyerek, bilinçsiz olanı ehlileştirmeye çalışan bir sanat akımıdır (Küçükerbaş, 2015: 148).

Sürrealizm akımı ile beklenmedik biçimlerin, şekillerin, renklerin ve dokuların seramik malzeme ile hayat bulması, seramik sanatının klasik bağlarından kopmasına ve dolayısıyla seramik sanatının çağdaşlaşmasına oldukça fazla katkı sağlamıştır.

2.4. Rüyaya Dair İmgeleri Sürrealist Yaklaşımla Ele Alan Sanatçılardan Örnekler

2.4.1. Francisco Brennard

Francisco Brennard 1927 yılında Brezilya'nın Recife şehrinde doğmuştur. Brezilyanın en önemli çağdaş sanatçılarından. Brezilya'nın birçok yerinde Francisco'nun heykellerine rastlanılır. Sanatçı, duvar panolarıyla ve heykelleriyle adından sıkça söz ettirmiştir. Sanatçının çalışmaları büyük ebatlara sahiptir (Sevim, Martinez, 2016: 1).

Fotoğraf 1 (Francisco Brennard).

(<https://www.google.com/search?q=francisco+brennard+wikipedi>).

Sanatçı, babasının Brezilya'da kurduğu ve daha sonra kapanan büyük bir tuğla fabrikasında yaşamını sürdürmektedir. Burada çalışmalarını devam ettirerek, üretimlerini de burada sergilemiştir (Sevim, Martinez: 2016: 2).

Ceramica Sao Joao da Varzea Fabrikası; iç ve dış kısımları sanatçının seramik çalışmaları ile büyüleyici bir sunumu olan bir mekan haline gelmiştir. Sanatçının Miro ve Picasso'dan edindiği deneyimler ile İtalya'da yaptığı seramik çalışmaları, deneysel bir boyuta sahiptir. Sanatçı, seramiklerde ortaya çıkan bazı kusurları dışlamayıp, çalışmalarını doğa ve hayal gücünün birleşimi ile ortaya çıkan metaforlara dönüştürmüştür (Sevim, Martinez: 2016: 3).

Fotoğraf 2 (Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası).

(<https://www.google.com/search?q=francisco+brennand+seramik+türkiye>).

"Sanatçının cesur, isyankâr ve sert ifadeleri, günümüz yaşamının karmaşasını ve sürprizlerini evrensel bir boyutta barındırmaktadır" (Sevim, Martinez: 2016: 4).

Fotoğraf 3 (Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası).

(<https://www.google.com/search?q=francisco+brennand+seramik+türkiye>)

"Sanatçı, çalışmalarında tutkulu ve zengin ifadeler kullanmıştır. Sıra dışı performansı ile hayatı boyunca sayısız üretim yapan sanatçı, bugün 88 yaşında dahi sanatsal çalışmalarını sürdürmektedir"(Sevim, Martinez: 2016: 5).

Yazar ve mimar olan Fernando de Barros Borba sanatçıyı, seramiğin yazarı olarak adlandırarak, Brennard'ın eserlerini sadece rüyalarda olabilecek bir seri tutarsız hayal şöleni olarak açıklamaktadır (Sevim, Martinez: 2016: 6).

Fotoğraf 4 (Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası)
(<https://www.google.com/search?q=francisco+brennand+vikipedi>).

"Sanatçının mekanında göğüslü kör totemler, canavarlar, yaratıklar, tukan, akbaba, doğan gagaları, fallik gövdeler, acı çeken yüz ifadeleri, absürd kadın bedenleri, çift başlı yaratıklar, mitsel pagan kahramanları, kertenkele başlı bacaklar gibi ritüel hikayelerle dolu seramik çalışmalar yer almaktadır" (Sevim, Martinez: 2016: 6).

Fotoğraf 5 (Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası).
(<https://www.google.com/search?q=francisco+brennand+vikipedi>).

2.4.2. Johnson Tsang

CheugShing Hong Kong'da doğan Johnson Tsang, seramik çalışmalarıyla kendi ülkesi olan Çin'de ve dünya çapında tanınan sayılı sanatçılardandır. Tsang'ın eserleri, çoğunlukla hayal gücünün eşlik ettiği sürrealist tarzdadır. Sanatçı, Lucid Dream serisindeki heykellerinin çıkış noktasını oluşturan fikrin, rüyalarından ve meditasyonlarından ortaya çıktığını söylemiştir (www.kaft.com/johnsong tsang, ... : 1).

Fotoğraf 6 Johnson Tsang ve Eserleri.

(<https://www.google.com/search?q=johnson+tsang+kimdir>).

Sanatçı yıllarca gördüğü rüyaları yazıya dökmüştür. Rüyaları, sanatçıya sınırsız miktarda yaratıcı fikir kaynağı oluşturmuştur. Sanatçı iş bittiğinde ise rüyasının gerçekleşmiş gibi olduğunu söylemektedir (www.kaft.com/johnsong tsang, ... : 1). Sanatçının özellikle çalıştığı yüz ifadelerinde görülen gerçeklik şaşkınlık vericidir. Sanatçının porselen çamurundaki hakimiyeti ve çalışma biçimi insanı etkilemektedir (Diazepam, 2016: 1). 2002 yılından bu yana sanatçı malzeme olarak en çok seramiği tercih etmektedir. Hong Kong Sanat Müzesi ve Tayvan Yingge Seramik Müzesi'nin koleksiyonunda çalışmaları yer almaktadır (Diazepam, 2016: 1).

Fotoğraf 7 Johnson Tsang, " Inner Child ".

(<https://www.google.com/search?q=johnson+tsang+kimdir>).

Tsang'ın 2011 ve 2012 yıllarında yaptığı "Bowls of Fantasy" ve "Splash of Wonder" isimli seramikleri Kore Gyeonggi Uluslararası Seramik Bienali'nde ve 2012 Tayvan Uluslararası Seramik Bienali'nde büyük ödülü almıştır (Diazepam, 2016: 1). Sanatçı heykellerinde farklı renk kullanımına pek yer vermemiştir. Sanatçı beyaz rengi tüm renklerin birleşimi olarak görmektedir (Sanaç, 2016: 1).

Fotoğraf 8 Johnson Tsang, "Lücid Dreams ve " Inner Child".

(<https://www.google.com/search?q=johnson+tsang+kimdir>).

"Sanatçı, beyaz rengin (masumiyet, saflık, nezaket, huzur, aşk) görünenden fazlasını hissettirdiğini söylemiştir" (Sanaç, 2016: 2).

Fotoğraf 9 Johnson Tsang, "Lucid Dreams" ve "Inner Child".

(<https://www.google.com/search?q=johnson+tsang+kimdir>).

Sanatçı "Lucid Dreams" serisinin tamamen rüyalardan yola çıkarak hayata geçirdiğini açıklamıştır (Sanaç, 2016: 3).

2.4.3. Joan Miro Ferra (1893 -1983)

Sürrealizmin önemli öncülerinden biri olan Joan Miro Ferra 1893'te İspanyanın Barselona şehrinde doğmuştur. Sanatçı, İspanya'da sanat eğitimleri almıştır. Resim, heykel ve seramik alanlarında çeşitli eserleri ile adından oldukça söz ettirmiştir (www.arttv.com.tr/ joan miro, ... : 1).

Fotoğraf 10 Joan Miro Ferra.

(<https://www.google.com/search?q=joan+miro>).

1920 yılında Paris gezisi sırasında Pablo Picasso ile tanışmıştır. 1925 yılında Paris'te Galerî Pierre'de açtığı ilk sergisi, büyük bir sürrealist hareket olarak yankılanmıştır ([www.arttv.com.tr/ joan miro, ... : 1](http://www.arttv.com.tr/joan-miro)). Joan Miro 1944'de seramik sanatçısı arkadaşı Joseph Llorens Artigas'la seramik çalışmalarını aralıklarla da olsa 1977 yılına kadar sürdürmüştür (Küçükerbaş, 2015: 95). Joan Miro Ferra eserlerinde kuş, kadın, yıldız, güneş ve ay gibi temaları soyut bir biçimde ele almıştır. Sanatçı, 1950'li yıllarda, kamusal alanlarda sergilenen, seramik üzerine duvar resimleri yapmıştır. "Wall of the Moon and Wall of the Sun" adlı seramik üzerine yaptığı resmini Paris'te bulunan Unesco binası için tasarlamıştır. Bu yıllarda hemen hemen hiç resim yapmayan sanatçı, resimin dışında gravür, litograf ve seramik üzerine çalışmalarda yoğunlaşmıştır ([www.wannart.com/ sembollerin ressamı Joan Miro, 2017: 1](http://www.wannart.com/sembollerin-ressami-joan-miro)).

Fotoğraf 11 Joan Miro Ferra, "Wall of the Moon and Wall of the Sun", Seramik Pano.

(<https://www.wannart.com/sembollerin-ressami-joan-miro/>).

Fotoğraf 12 Joan Miro Ferra, Seramik Vazo.

(<https://tr.pinterest.com/pin/713328028451943158/>).

Fotoğraf 13 Joan Miro Ferra, Seramik Vazo.

(<https://tr.pinterest.com/pin/359795457706941184/>).

2.4.4. Sergei Isupov

Sergei Isupov, 1963 yılında Rusya'da doğmuştur. Sanatçı, Estonya'da seramik üzerine lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Sanatçının eserleri pek çok sergi ve koleksiyonda, ayrıca sayısız dergi ve kitaplarda yer almaktadır. Sanatçı, sanat merkezleri, müzeler ve üniversitelerde dersler vermektedir. Sanatçı porselen çamuru kullanarak ve elle şekillendirme yöntemi ile sürrealist tarzda seramik çalışmalarını sürdürmektedir. Seramik heykellerinin üzerine resimler yapmakta ve son olarak ta çalışmalarını sırlayarak çalışmalarını tamamlamaktadır. (Küçükerbaş, 2015: 116 - 117).

Fotoğraf 14 Sergei Isupov

(<http://sergeiisupov.com/about>).

Sanatçının porselen çamurundan yaptığı ve "humanimals" adlı insan ve hayvan karışımı yorumları olan seramik heykel serisi bulunmaktadır. Keskin bakışları olan insan ve hayvan birleşimi olan bu gerçeküstü heykellerinin hepsinin üzerinde çizgili kısa pantolonları ve pelerinleri bulunmaktadır (Küçükerbaş, 2015: 123).

Fotoğraf 15 Sergei Isupo, "Humanimals" Serisi.
(<https://tr.pinterest.com/pin/120752833742911264/>).

Fotoğraf 16 Sergei Isupo, "Humanimals" Serisi.
(<https://tr.pinterest.com/pin/319474167311931012/>).

2.4.5. Salvador Dali (1904 – 1989)

Salvador Dali modern dünyanın tanıdığı en büyük sanatçılardan birisidir. Sürrealist ressam Salvador Dali dünyadaki en büyük ressamların Pablo Picasso ve kendi olduğunu iddia etmiştir (Akarsu, 2010: 127).

Fotoğraf 17 Salvador Dali

(<https://www.google.com/search?q=salvador+dali+kimdir>).

Salvador Dali ressamlığının yanı sıra heykel, fotoğrafçılık, film yapımcılığı gibi alanlarla da ilgilenmiştir (Akarsu, 2010: 127). "Sürrealist sanatçı, yaşam, ölüm, cinsellik ve rüya gibi en temel meseleleri birbiriyle kaynaştırarak, etkileyici resimler üreterek, adından oldukça fazla söz ettirmiştir " (Akarsu, 2010: 182). Salvador Dali resimlerini elle yapılmış düşsel fotoğraflar şeklinde yorumlamıştır (Akarsu, 2010: 184). Belleğin Azmi adlı tablosu Salvador Dali'nin en ünlü tablolarından biridir. Bu eser, yumuşak saatler veya eriyen saatler olarak da bilinir. Bu eserde, bir kumsalda eriyen saatler resmedilmiştir (Salvador Dali'nin kısaca hayatı ve eserleri, 2018: 1).

Fotoğraf 18 Salvador Dali, Belleğin Azmi, 1931, Tuval Üzerine Yağlıboya, 24-33 cm.

(<https://listelist.com/surrealizm-salvador-dali-eserleri/>).

Eriyen Saatler olarak da bilinen eser hakkında pek çok varsayımlarda bulunulmuştur. Kısa bir süre sonra ise Dali, tabloda ne anlattığına açıklık getirmiştir. Dali bu resmin ilham kaynağının, sıcak bir ağustos ayında güneşin altında eriyen bir peynir olduğunu açıklamıştır. Dali'nin 'Belleğin Azmi', eseri 1934 yılından bu yana New York'taki Çağdaş Sanat Müzesi'nde sergilenmektedir. Dali'nin bu eseri ile ilgili yaptığı başka bir açıklaması ise şöyledir; İspanya'da çok sıcak olan bir gecede ansızın uykudan uyanıp, yarı uykulu gözlerle etrafına bakınır ve ilk gördükleri şeylerin sıcaktan erimiş kötü kokulu kamamber peyniri ve duvarda asılı duran saat olduğunu açıklamıştır (Salvador Dali'nin kısaca hayatı ve eserleri, 2018: 2).

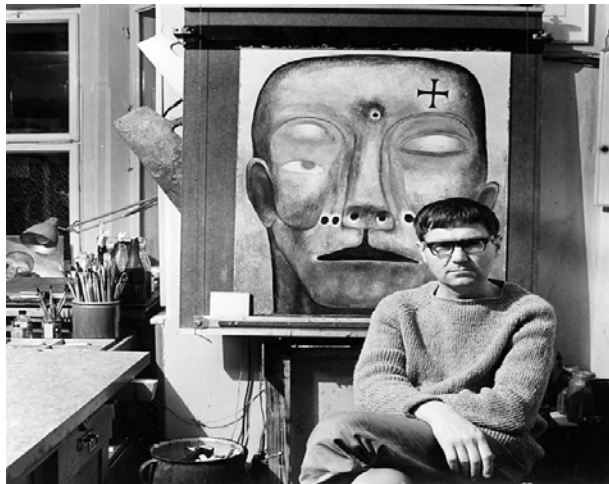
Dali'nin resimlerinde savaşın etkileri hissedilmektedir. Dali bu eserini savaş sırasında yapmıştır. Savaşın barut kokan atmosferi ve boğuculuğu resme yansımıştır. (Düşler, Korkular ve Salvador Dali, 2017:1).

Fotoğraf 19 Salvador Dali, Yeni İnsanın Doğuşunu İzleyen Jeopolitik Çocuk, 1943, Tuval Üzerine Yağlıboya. (<https://listelist.com/surrealism-salvador-dali-eserleri/>).

2.4.6. Zdzislaw Beksinski (1929 - 2005)

Zdzislaw Beksinski, 1929 yılında Güney Polonya'da, doğmuştur. Zdzislaw her ne kadar ressam olarak bilinse de fotoğrafçı, illüstratör, heykeltıraş, mimar ve grafik tasarımcıdır. Beksinski, sanat eğitimi almamıştır. Üniversite yıllarında sanatsal fotoğraf, fotomontaj, heykel ve resim sanatlarıyla ilgilenmeye başlamıştır (Rüyaları resmetmek isteyen benzersiz ressam Zdzislaw Beksinski, 2015:1).

Fotoğraf 20 Zdzislaw Beksinski.

(<https://www.google.com/search?q=zdzislaw+beksinski>).

Sanatçının resim çalışmalarında soyut bir tarz hakimdir. 1960 yıllarında çalışmalarında sürrealist esinlerin etkisi daha görülür. "Resimlerinde rahatsızlık verici imgeler, kıyamet sonrası çok detaylı ölümler, çürüme manzaraları, iskeletlerle dolu manzaralar, biçimsizleşmiş vücutlar, çöller gibi ürkütücü konularla sürrealist eserler üretmiştir (Rüyaları resmetmek isteyen benzersiz ressam Zdzislaw Beksinski, 2015: 2).

Fotoğraf 21 Zdzislaw Beksinski'nin Sürrealist Tarzda Çalışması.

(<https://www.google.com/search?q=zdzislaw+beksinski>).

Sanatçı, tablolarını genellikle sert zemin üzerine yağlı boya olarak çalışmıştır. Hiç bir tablosuna veya çizimine isim vermemiştir (Rüyaları resmetmek isteyen benzersiz ressam Zdzislaw Beksinski, 2015: 3). Sanatçı kendi çalışmaları üzerine, keşke rüyaların fotoğraflarını çeker gibi resim yapabilseydim açıklamasını yapmıştır (Rüyaları resmetmek isteyen benzersiz ressam Zdzislaw Beksinski, 2015: 4).

Fotoğraf 22 Zdzislaw Beksinski'nin Sürrealist Tarzda Çalışması.

(<https://fwmail.net/tasarim/kabuslarin-resmini-yapan-sanatci-zdzislaw-beksinski>).

3. BÖLÜM

RÜYA KAVRAMI VE SERAMİK YORUMLAMALAR

3.1. "Kıyamet Kopması"

Sigmund Freud'a göre çocukluk dönemi, rüyanın tekrarlama edimi için malzeme topladığı kaynaklardandır. Joseph Murply ise bilinçaltının hafızanın deposu olduğunu ve çocukluktan beri bütün deneyimlerin bilinçaltına kaydedildiğini açıklamıştır.

Hepimiz biliyoruz ki çocukların hayal güçleri oldukça fazladır. Küçük yaşta inanç kavramı oluşmaz ve çocukluk dönemi hep yeni şeyler öğrenilen, öğrenilenlerin irdelenerek geçirildiği bir dönemdir. Çocuğa anlatılan "kıyamet kopması" konusu çocuğu fazlasıyla etkilemiş, korkutmuş, çocuğu derin bir arayışa itip, çocuğun bilinçaltına oldukça yer etmiştir ki, bu konu rüyaya dâhil olmuştur. Rüyaya dair imgeler (düş, bellek, gerçeküstücülük) üzerine yapılan araştırmalar sonucunda "kıyamet kopması" adlı rüya şöyle gerçekleşmektedir.

Rüya da Kıyamet kopmaktadır, gökyüzünden, irili ufaklı ateş topu görünümlü meteoritler yağmaktadır. Dışarıda hiçbir varlık yokken sadece meteorlardan kurtulmaya çalışan, ailesinin nerede olduğunu bilmeyen çok korkup oradan oraya koşup eve ulaşmaya çalışan, sığınacak bir yer arayan küçük bir kız yer alır. Çocuk, yanarak yeryüzüne düşen meteorlardan bir şekilde kurtularak, sığınacak bir yer bulmayı başarmıştır.

Sığındığı yerden dışarıyı izlerken, o sırada gökyüzünden meteorlar ile birlikte uzaylıların da yeryüzüne indiklerine şahit olmuştur. Uzaylı ile göz göze gelen çocuk korkudan titrer. Uzaylı, oldukça heybetli bir vücuda sahip olup, vahşi görünümlü, sivri uzun dişleri ve büyük kulaklara sahip olan köpeğe benzer bir hayvanı andırıyordu. Uzaylı ile çocuk göz göze geldikleri esnada, uzaylı sivri dişleriyle minik kıza hırlar, kız da bunun üzerine uzaylıyı korkutmak ister ve sonra çocuk sıçrayarak uyanır.

Bu rüya şöyle yorumlanmaktadır; çocuk ya da yetişkin olsun "kıyamet kopması" konusu gerçekleşeceği belirsiz, inanca bağlı olan, hayal gücünü oldukça yoran bir kavramdır. Uzaylı kavramı ise hep merak konusu olan, kişiye gerçeküstü hayal kurduran, kişiyi oldukça düşündüren, varlığı kesin olmayan bir kavramdır. Rüya da uzaylının köpeği andırması ise, rüyayı gören kişinin o dönemde köpek saldırısına uğraması ve köpeklerden çok korkuyor olmasına dayanır. Anlatılan bu rüya gelecekte hiçbir haber vermediği gibi, bilinçaltında var olan olayların, korkuların, hayal gücüyle genişletilip, hayal gücünün serbestçe kendini gösterdiği kâbus denilen rüya çeşidi örneğine girmektedir.

Rüyalarda gerçeküstücülük vardır ve rüyada görülenler sanat çalışmalarına konu olabilirler. İnsanoğluna verilen bu müthiş özelliğin, rüyada görülen olayların, görsel şölenlerin sanat eserlerine yansması yadsınamaz. Bu bölümde çocuğun kıyamet kopması konulu kabus çeşidi rüya örneğinde yaşadığı olaylar seramik sanatı ile yorumlanacaktır. Rüyada yer alan meteorlar, çeşitli boyutlarla ve biçimlerle seramik malzeme ile şekillendirilerek, rüyada yaşanan olaylar meteorlar ile anlatılacaktır.

Rüyada yeryüzüne düşen meteor taşları boyut ve biçim olarak birbirlerinden farklı olduğu gibi, taşların yüzeyleri de farklılık göstermektedir. Meteor taşlarının bazıları yanar halde yeryüzüne inerken, bazıları ise yeryüzüne inme sırasında söner ve yüzeylerinde çeşitli dokular ve aşınmalar oluşturarak yeryüzüne inmektedirler. Meteorların içinde olan ateşin oluşturduğu yüksek basınç ile yüzeylerde patlamalar, oyulmalar görülmektedir. Seramik malzeme ile şekillendirilen meteorların her birinin isimleri olduğu gibi, tüm parçalar birbirleri ile bağlantılıdır.

Seramik formlar için şekillendirmede stoneware çamur kullanılmıştır. Şekillendirilen seramik formların bisküvi pişirimi 1050°C'de yapılmıştır. Meteorların renklendirilmesinde ise metalik etkiler ve yer yer kırmızı renk tercih edilmiştir. Objelerde kullanılan astarların içeriğini ise odun külü, çeşitli oksitler(mangan oksit, bakır oksit, bakır karbonat, demir oksit), sır altı dekor boyaları (turuncu, kırmızı, yeşil, mavi, sarı) ve şeffaf sır gibi karışımlardan oluşmaktadır. Renklendirme kısmından sonra formlar 2. kez 1150°C'de pişirilmiştir.

3.1.1. Dehşet

Dehşet isimli meteor, yanar halde yeryüzüne inmiştir. Meteorun yüzeyinde içinde oluşan ateşin basıncı ile patlamalar meydana gelir. Bu deliklerden de meteorun içinde bulunan ateş görülür. Meteorun dış kısmında ise bu rüyanın bir kız çocuğuna ait olduğunun detayları bulunmaktadır. Örgülü saç, korkudan gözlerini elleri ile kapatan bir çocuğu temsil etmektedir. Yüzeyde aynı zamanda korkudan dışarı fırlamış bir gözün betimlemesi yer almaktadır.

Fotoğraf 23 "Dehşet", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(12,5x12,5x12cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 24 "Dehşet", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(12,5x12,5x12cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 25 "Dehşet", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(12,5x12,5x12cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.2. Kaçış

Kaçış isimli meteor; çocuğun, ailesini ve sığınacak bir yer bulması için kaçışını anlatmaktadır. Meteorun yüzeyinde ayak izleri betimlemeleri yer alır. Belki de çocuktan önce bu meteordan başka kişiler de geçmiştir.

Fotoğraf 26 "Kaçış", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(8x9x8cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 27 "Kaçış", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(8x9x8cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 28 "Kaçış", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(8x9x8cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.3. Sağır

Sağır isimli meteorda; kıyamet kopması anındaki şiddetli gürültü ve çocuğun kulaklarını elleri ile kapatması olayı anlatılmıştır. Meteor içindeki basınçtan kaynaklanan patlamalar sonucu yüzeyde çatlamlar oluşmuştur. Çatlamların yanı sıra parça üzerinde yer alan halkalar ses dalgalarını temsil etmektedir.

Fotoğraf 29 "Sağır", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(9x11,5x7,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 30 "Sağır", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(9x11,5x7,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.4. Yaşam

Rüyada meteorlar ile yeryüzüne uzaylılar da inmektedirler. Yaşam isimli çalışma; meteorların içinde uzaylıların yaşadığını anlatmaktadır. Uzaylılar ateşten etkilenmemektedir.

Fotoğraf 31 "Yaşam", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(10,5x12x10cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 32 "Yaşam", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(10,5x12x10cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.5. Kayıp

Kayıp isimli meteorda yer alan zincir aile sembolüdür. Rüyada çocuk kıyamet kopması dehşetini yaşarken ailesini aramaktadır ancak ailesinin nerede olduğunu bilmemektedir. Meteorda zincirin halkasından kopan bir kız çocuğu betimlemesi yer almaktadır. Yüzeyde aşınmalardan kaynaklanan oluşumlar yer aldığı gibi harf girdaplarının oluşumu da görülmektedir. Burada çocuğun dehşetten ailesin isimlerini, kendi adını dahi unutması anlatılmaktadır. Aynı form üzerinde meteorun içinde yaşayan ve deliklerden kafasını çıkartan bir uzaylıya da yer verilmiştir.

Fotoğraf 33 "Kayıp", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(18.5x18x19 cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 34 "Kayıp", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(18.5x18x19 cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 35 "Kayıp", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(18.5x18x19 cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 36 "Kayıp", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(18.5x18x19 cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.6. Hane

Hane isimli bu büyük meteorun yüzeyinde dantel sembolü bulunmaktadır. Hane dantel sembolüyle anlatılmıştır. Çocuk rüyayı 90'lı yıllarda görmüştür ve dantel o yıllarda modadır. Çocuk hanesini yani sığınacak korunaklı bir yer arama telaşındadır. Meteor üzerinde derin, karanlık ve içi ateş ile dolu bir oyuk vardır. Çocuk buraya sığınamaz, çok korkar ve kaçmaya sığınacak bir yer aramaya devam eder.

Fotoğraf 37 "Hane", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(15x14x14,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 38 "Hane", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(15x14x14,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 39 "Hane", detay, Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(15x14x14,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.7. Sığınak

Sığınak isimli meteorun üzerinde yine ayak izleri yer aldığı gibi, yüzeyde derince bir oyuk bulunmaktadır. Burası oldukça güvenlidir. Çocuk bu oyuga sığınır ancak burada uzaylıyla göz göze gelir. Uzaylıdan çok korkan çocuğun gözleri yerinden fırlar.

Fotoğraf 40 "Sığınak", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,

(10x16x11cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019

(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 41 "Sığınak", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(10x16x11cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

3.1.8. Saldırı

Rüyada uzaylı köpeğe benziyordur. Uzaylının uzun sivri dişleri, birkaç kulağı ve çeşitli görüş açılarına sahip gözleri vardır. Uzaylı çocuğu korkutmak için hırlama sesi çıkartır, çocuk ta uzaylıyı korkutmaya çalışırken, kabus çeşidi olan rüyadan sıçrayarak uyanır. Çocuğun rüyasında soyut bir kavram olan uzaylıyı köpeğe benzetmesi ise küçükken köpek saldırısına uğraması ve o dönemde köpeklerden çok korkuyor olmasıdır.

Fotoğraf 42 "Saldırı", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(7x8x11,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 43 "Saldırı",detay, Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(7x8x11,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 44 "Saldırı", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(7x8x11,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

Fotoğraf 45 "Saldırı", Stoneware çamur, Serbest Şekillendirme,
(7x8x11,5cm.), Renkli Astar ve Sır, 1150 °C, 2019
(Fotoğraf: Bahtiyar Poyraz Aşan)

SONUÇ

Rüya kavramı; mitoloji, din, felsefe, psikoloji, sanat gibi birçok alanı kapsamıştır. Rüyaların çoğu bilinçaltı kaynaklıdır. Sanatçıların çoğu bilinçaltını dışa vurarak eserler üretmektedir ve rüyalar ise bilinçaltının ve bilinçdışının canlılık bulduğu yerdir. Böylelikle sanatçılar rüyalarından esinlenerek eserler üretebilmektedirler. Rüyaların gerçeküstü ve yaratıcı özelliğe sahiptir. Gerçeküstücülük, toplumsal önyargılara, mantıksal ve ahlaksal kısıtlamalara, kurulu düzenin tüm kurallarına karşı bir direniştir. Gerçeküstücü akımın öncü sanatçıları, tüm sınırları yıkarak, gerçeküstücülüğü elde edebilmek için her türlü aracı kullanmaktadırlar. Seramik sanatında olduğu gibi çeşitli alanlardaki bazı sanatçılar da farklı malzemeler ile, rüyalarını sürrealist tarzla ifade etme yolu bulmuşlardır.

Zihin, rüyada bağımsızdır ve uyanık yaşamda gözle görülmeyen, gerçekliği sorgulanan olay ve olgular dahi var gibi rüyada canlılık bulurlar. Rüyalara konu olabilecek kaynaklar sınırsızdır. Rüyaların sınırsızlığı, canlılığı, renkliliği, dinamikliği, heyecanlı ve şaşırtıcı oluşları sanatçıları etkilemektedir. Sanatçılar rüyalarından yola çıkarak sanat ürünlerine bir çıkış noktası bulabilecekleri gibi rüyalarını seramik malzeme yada farklı bir malzeme ile yorumlayarak eserler ortaya çıkarabilirler.

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Abidevi: Anıtsal (Akalın, 2011: 4).

Gerçeküstü: Gerçeği aşan, gerçeğin üstündeki gerçek (Akalın, 2011: 931).

Gerçeküstücü: Gerçeküstücülükten yana olan, sürrealist (Akalın, 2011: 931).

Gerçeküstücülük: "Aklın, geleneklerin, alışkanlıkların denetiminden uzak bilinçaltı gerçeklerini yansıtan yani bilinen gerçekle bağını kesip kendince bir gerçek yaratma amacını güden edebiyat ve sanat akımı" (Akalın, 2011: 931).

Kâbus: "Acı, sıkıntı, korku veren olay. kâbus görmek; korkulu rüya görmek, büyük sıkıntı, korku duymak" (Akalın, 2011: 1253).

Kıyamet: "Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü" (Akalın, 2011: 1431).

Lügat: Kelime, söz, sözcük anlamına gelir (Akalın, 2011: 1594).

Münacat: Yakarış (Akalın, 2011: 1727).

Metafor: Mecaz (Akalın, 2011: 1665).

Oniromansi: Oniromansi mistik güçlere sahip insanların rüyalar aracılığıyla gerçekleri ve geleceği görebilme yetisidir (... , 2017: 1).

Oneirizm: Düşlerin hayallerin uyanık bir mantığa uygun düşmemesi durumudur (Baran, 2008: 1).

Psikoz: Çeşitli sebeplerle kişiliğin bütünlük ve uyum gücünü yok eden ruhsal bozukluk (Akalın, 2011: 1950).

Papirüs: "Papirüsgillerden, Nil kıyılarında yetişen, sürüngen çıplak saplı, otsu bir bitki. Eski Mısırlıların papirüs saplarından yaptığı kâğıt" (Akalın, 2011: 1883).

Psikanaliz: Ruhsal çözümleme (Akalın, 2011: 1949).

Psişik: Ruhsal (Akalın, 2011: 1950).

Ritüel: Ayin. Adet haline gelmiş (Akalın, 2011: 1980).

Tabirnâme: Rüyaların yorumunu yapan kitaptır (Akalın, 2011: 2239).

Totem: "İlkel toplumlarda topluluğun ondan türediği sanılan ve kutsal sayılan hayvan, ağaç, rüzgâr gibi herhangi bir doğal nesne, ongun" (Akalın, 2011: 2376).

Tukan: Tropikal Amerika'da yaşayan ağaçkakan türünde çok büyük gagalı kuş türü.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AKALIN, Şükrü Haluk (2011). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları; 547.

FREUD, Sigmund (2006). *Rüya yorumları I*, İzmir: İlya Yayınları.

FREUD, Sigmund (2006). *Rüya Yorumları II*, İzmir: İlya Yayınları.

KABACALI, Özçelik, Berkman, Bülent, Tahir, Bülent (1991). *Sanat Ansiklopedisi*. milliyet tesislerinde basılmıştır.

MURPHY, Joseph (2009). *Zihinsel ve Bedensel İyileşme (Bilinçaltının Gücü)*, İstanbul: Koridor Yayıncılık.

SAMURÇAY, Neriman (2008). *Sanatta Psikanaliz*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Basılmamış Kaynaklar

AKARSU, Pınar (2010). *Sürrealizm ve Rüya*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Rüchan Şahinoğlu, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana sanat Dalı, İstanbul.

ACAR, Lokman (2011). *Gerçeküstücülük (Sürrealizm) Ve Türk Resim Sanatına Yansıması*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Yard. Doç. Dr. Selda Mant, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

ÇAKIR, Gülseren, (1993). *Nesne, İmgelem ve Bilinçaltı*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Hasan Pekmezci, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Ankara.

ÇELEPİ, Mehmet Surur (2012). *Türk Halk Kültüründe Rüya*, Doktora Tezi, dan. Doç. Dr. M. Naci Önal, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Muğla.

EVGİNER, Nilüfer (2010). *Psikolojik ve Dini bir Fenomen Olarak Rüya*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Doç. Dr. Abdülkerim Bahadır, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Psikolojisi Ana Bilim Dalı, Konya.

KAHRAMAN, Özge (2015). *Türk Sanatında Düş, Bellek ve Gerçeküstücülük*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. M. Zahit Büyükişliyen, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Plastik Sanatlar Bölümü, İstanbul.

KÜÇÜKERBAŞ, Merve Nil (2015). *Seramik Sanatında Sürrealizm*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Yard. Doç. Efe Türkel, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik Ve Cam Tasarımı Ana Sanat Dalı, İzmir.

ÖZ, Sibel (2016). *Tâbirname Hazâ Kitab-ı Tâbirname Kavı-i Cafer-i Sadık Giriş-Inceleme-Metin-Dizin*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Yrd. Doç. Dr. Osman Özer, Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı, Bingöl.

SAYIN, Hüda (2005). *Bilinçaltı İmgelerden Manzaraya*, Yüksek Lisans Tezi, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Zafer Gençaydın, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanatdalı, Ankara.

YEŞİLYURT, Gülsüm (1999). *Gerçeküstücülüğün Sinemadaki Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, dan. Prof. Dr. Ali Özçelebi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim - İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bursa.

İnternet Kaynakları

BARAN, Aliye (2008). *Oneirizm nedir?,1*. <http://aliyebaran.blogspot.com/sürrealizm.html>. [28.05.2019].

DİAZEPAM, (2016). *Uzak Doğulu Sanatçıdan Beynimizin Kıvrımlarını Gıdıklayan 21 "Lucid"Çalışma*, 1. [http://listelist.com/johnson tsang. html](http://listelist.com/johnson%20tsang.html) [02.05.2019].

HIZLI, Mefail (2011). İskam Şamil Ansiklopedisi. *HZ. Yusuf'un hayatını anlatırmısınız*, 1. <http://sorularla islamiyet.com.html> [05.05.2019].

SANAÇ, Ekin (2016). Ekin Sanaç'ın Seramik Sanatçısı Johnson TSANG ile Seramik Çalışmaları Üzerine Söyleşisi. *Seramikle Dans Etmek, Rüyalari Harekete Geçirmek*, 1 - 2 - 3. <http://bantmag.com/JohnsonTsang.html> [28.04.2019].

SEVİM, MARTİNEZ, Sibel, Ezgi hakan verdu (2016). Seramik Türkiye Bilim, Sanat, Teknik ve Endüstri Dergisi. *Francisco Brennard'ın Gizli Seramik Dünyası*, 1-2-3-4-5-6. <http://seramikturkiye.net.html>. [08.04.2019].

..., (2015). *Rüyalari resmetmek isteyen benzersiz ressam, Zdzislaw Beksinski*, 1-2-3-4. [http://onedio.com/haber/Zdzislaw Beksinski.html](http://onedio.com/haber/ZdzislawBeksinski.html). [03.5.2019].

..., (2017). *Düşler, Korkular ve Salvador Dali*, 1. [http://evrensel.net/haber. Salvador Dali.html](http://evrensel.net/haber/SalvadorDali.html). [22.05.2019].

..., (2017). *Sembollerin Ressamı Joan Miro*, 1. <http://wannart.com.html>. [25.07.2019].

..., (2017). *Oniromansi nedir?*, 1. <http://wiktionary.org/wiki/oniromansi.html>. [30.05.2019].

..., (2018). *Salvador Dali'nin kısaca hayatı ve serleri*, 1-2. <http://milliyet.com/molatik.html>. [23.05.2019].

..., *Johnson Tsang*, 1. <http://www.kaft.com.html> [01.05.2019].

..., ..., *Sanatçılar/ Ressam, Heykeltıraş, Seramikçi Joan Miro*, 1. <http://www.arttv.com.tr.html>. [24.07.2019].

ÖZGEÇMİŞ

Adı - Soyadı: DİLBER SAYARER

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Çorum 22.10.1989

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim

Yüksek Lisans

2019- Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı.

Pedagojik Formasyon Eğitimi

2013- Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Pedagojik Formasyon Eğitimi.

2011- Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü (Fakülte Birinciliği Derecesi ile mezun oldu).

2005- Asil Nadir Ç.P.L. Seferihisar/İZMİR

İş Tecrübesi (Yıl, Çalıştığı İş Yeri)

2010- Ege Seramik Sanayi ve Tic.Ltd.Şti. Stajyer.

2013- Işıl Saygın Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi (Buca/İZMİR) Öğretmenlik Uygulaması. Stajyer.

2018- Atatürk Halk Eğitim Merkezi (Seferihisar/İZMİR). Seramik Biçimlendirme Kursu. Öğretmen.

2019- İzmir/Seferihisar Belediyesi, Seramik Öğretmeni (Halen).

Sergi, Kongre, Yarışma Katılımları

(26-28 KASIM 2008)Uluslararası Katılımlı VII. Seramik Kongresi AFYON/ Karahisar Korel Termal Otel (4 Gün).

2010- "Kırık Kalp" İzmir Rotary 11. Altın Testi Seramik Yarışması Bülent Civelek Ödülü.

2010- Afyon Kocatepe Üniversitesi G.S.F. Yıl Sonu Karma Öğrenci Sergisi.

2011- Uşak Üni. Sanat Galerisi Karma Öğrenci Sergisi.

2011- Uşak Üni. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması.

2012- Uşak Üni. Uluslararası Katılımlı Genç Seramikçiler Karo Yarışması.

2013- "Kusursuzluk Sergisi" D.E.Ü. Yüksek Lisans - Lisans Karma Öğrenci Seramik Sergisi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İzmir.

2013- D.E.Ü. G.S.E. Yüksek Lisans Cam Teknolojisi Dersi, Dış Çevreye Yasadışı Müdahale Konulu Uygulama Çalışması ve Çalışmanın Seferihisar Belediyesi Haber Sayfasında Yer Alması. (www.seferihisar.com.tr).

2014- "Bebek Kırklama" İzmir Rotary 16. Altın Testi Seramik Yarışması Sergileme.

2018- Atatürk Halk Eğitim Merkezi, Öğretmen ve Kursiyer Karma Seramik Sergisi, Sığacık Teos Marina Sanat Galerisi, (Seferihisar/İZMİR).